

UCCIZGI

AZERBAJYCAN YÜKSEKÖĞRETİMİ POLİTİKASI:
CUMHURBAŞKANI İLHAM ALİYEV'İN
BELİRLEDİĞİ STRATEJİK HEDEFLER

ÇANAKKALE
TÜRK HALKININ ASKERİ GELENEKLERİNİN
UYANIŞ KAYNAĞIDIR.

ŞEHZADELER ŞEHRİNDE
AZERBAJYCAN DİASPORASI

PAL SOKAĞI ÇOCUKLARI

TRAMBOLİNDE TARİH YAZAN SPORCU:
TOFIG ALİYEV

5
SAYI

ESKİŞEHİR AZERBAJYCANLILAR DERNEĞİ
DİJİTAL YAYINI
uccizgi.com
OCAK 2026

Uc Cizgi Dergisi

Eskişehir Azerbaijanlilar Derneği
Hoşnudiye m. Vardar s.No:3/10
Tepebaşı | Eskişehir
www.uccizgi.com
iletisim@uccizgi.com

Sahibi

ESAZDER adına
Uzm.Ecz.Cavid Aydın

Yazı İşleri Müdürü

Sirac Yaguboğlu

Genel Yayın Yönetmeni

Dr.Nurlan Maarif

Editör

Fin.Uzm.Bakhtiyar Garayev

Editör

Uzm.Tur.Samir Abduzada

Editör

Dr.Günel Aydın

Konsept & Grafik Tasarım

Reklam & Pazarlama

Basın & Halkla İlişkiler

Katkıda Bulunanlar

Amin Mammadov | Laman Babayeva | Leyla Aliyeva
Aytaj Abduzada | Nurana Rashidova

Çanakkale

Türk Halkının Askeri Geleneklerinin Uyanış Kaynağıdır

04

Gündem | Latifa Mammadova

Azerbaycan Yükseköğretimi Politikası:

Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Belirlediği Stratejik Hedefler

10

Eğitim | Doç.Dr.Rza Mammadov

Azerbaycan'ın İnovasyon Yolculuğu:

Bilim, Teknoloji Ve Dijital Gelecek

13

Bilim & Teknoloji | Doç.Dr.Elviz İsmayılov

İstanbul'da Azerbaycan Tarihini Yazan Cihangir Zeyneloğlu

18

Tarih | Dilgam Ahmad

Pal Sokağı Çocukları

22

Edebiyat | İlim Bağcı

Şefika Ahundova

24

Müzik | Reziyye Mammedova

Yağmurdan Sonra Hava Güzel Olacak.

30

Kültür | Kemale Cabbarova

Birlik Sofrası: Azerbaycan Kültüründe Aşın Anlattıkları

33

Gastronomi | Murad Rizvangaya

Şehzadeler Şehrinde Azerbaycan Diasporası

37

Diaspora | Şentürk Hoşgöl

Trambolinde Tarih Yazan Sporcu: Tofiq Aliyev

40

Spor | Sadig Kerimov

İçindekiler

yapım ekibinden

Üç Çizgi Dergisi: Kültür ve Bilginin İzinde

Üç Çizgi Dergisi, Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği Akademisi'nin entelektüel vizyonu ve birikimi çerçevesinde hayat bulmuş; tarih, gastronomi, diaspora, edebiyat, gündem, iş dünyası, kültür, spor, eğitim, bilim, teknoloji ve müzik gibi çok yönlü alanlarda özgün içerik sunmayı amaçlayan bir yayındır.

Dergimiz, bilgi aktarımının ötesine geçerek bireylerin düşünsel derinliklerini zenginleştirmeyi, farklı kültürel ve akademik perspektiflere alan açmayı hedeflemektedir. Üç Çizgi Dergisi, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurarak okurlarına çağdaş ve sürdürülebilir bir bakış açısı kazandırmayı misyon edinmiştir.

Toplumsal değerleri akademik hassasiyetle harmanlayan bu dergi, kültürel etkileşim ve paylaşımı güçlendirme amacıyla tasarlanmıştır. Her bir sayı, okurların yalnızca yeni bilgiler edinmesini değil, aynı zamanda sorgulama, keşfetme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini hedefleyen içeriklerle şekillendirilmiştir.

Üç Çizgi Dergisi, okurlarını bu düşünsel ve kültürel yolculuğun bir parçası olmaya davet eder. Sayfalarımızda yer alan her bir yazı, yenilikçi fikirlerle buluşmanızı sağlarken, bilgi ve kültür atmosferinde kendinizi yeniden keşfetme fırsatı sunacaktır.

Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği Akademisi olarak, siz değerli okuyucularımıza teşekkür ediyor; bu entelektüel yolculukta birlikte öğrenmek ve üretmek için sabırsızlanıyoruz.

Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği Akademisi Ekibi

Gündem

Latifa Mammadova

Tarih Bilimleri Doktoru (PhD)
dialibrary@mail.ru

Çanakkale – Türk Halkının Askeri Geleneklerinin Uyanış Kaynağıdır.

1915 yılının Ocak ayıydı . Britanya stratejistleri, Amiralite'nin Birinci Lordu Winston Churchill liderliğinde Doğu cephesinde yenitaarruz hareketi için plan hazırlarken, Rus müttefiklerini destekleme ve onları silah-teçhizatla donatma gerekliliğiyle karşılaştılar. Çünkü Kafkas ve Güney-Batı cephelerinde muharebe yürüten Rus ordusunda mühimmat eksikliği, bu cephelerdeki hareket kabiliyetini önemli ölçüde kısıtlıyordu. Dahası, Rus ordusunun yıl sonunda Erzurum'a saldırıyı planladığı bir dönemde ortaya çıkan bu zorluk, yoğun bir şekilde hissediliyor ve hareketin iptal edilmesine yol açabilirdi.

İtilaf (Antant) Müttefikleri'nin genel durumu, Rusya'nın Avrupa'ya açılan kara sınırlarının büyük bölümünün Almanya ve Avusturya-Macaristan tarafından kapatılmış olması, Baltık Denizi'ne erişimin Alman donanması tarafından engellenmesiyle de ağırlaşmıştı.

Kafkas ve Güney-Batı cephelerindeki hareket dengisini koruyabilmek için Çarlık Rusyası acilen Akdeniz'e erişim sağlamalıydı ki, bu yol da Osmanlı ordusu tarafından kapatılmıştı. Bu sebeple İngilizler, deniz kuvvetlerinin desteğiyle Dardanel (Çanakkale) savunmasını aşmayı, Rus ordusunun ikmal için donmayan ikmal hattı açmayı ve Osmanlıları savaş dışı bırakmak amacıyla askeri hareket düzenlemeye karar verdiler.

Bu pozisyona dayanarak İngiliz askeri stratejisi, İngiliz filosunu kullanarak Çanakkale Boğazı'nın deniz savunma sistemini yok eden saldırı operasyonu gerçekleştirmek, böylece Rus ordusuna donmayan, buzsuz ikmal hattıyla temin etmek, ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun silahlı kuvvetlerini kesin mağlubiyete zorlamak niyetindeydi.

İlk bakışta teorik olarak plan kusursuz görünüyordu. Plan, bir asırlık deneyime dayanıyordu, 1807’de Koramiral Sir John Thomas Duckworth komutasındaki bir İngiliz deniz filosu Çanakkale Boğazı’nı geçip Osmanlı İmparatorluğu’nun başkentine ulaşmayı başarmıştı. Ancak Duckworth, “Kara kuvvetlerinin yardımı olmadan boğazı geçmeye çalışmanın, filoyu işe yaramaz bir hendeğe atmak anlamına geleceğini” öngörmüştü.

Ancak İngilizler de neredeyse on yıldır bu harekâta hazırlanıyordu ve 1906’da, İstanbul ile Londra arasındaki bir sonraki krizin zirvesindeyken, “Majestelerinin değersiz gemilerinden” oluşan bir filonun “boğazlardan geçip Konstantinopolis’e (İstanbul) ulaşabileceğine” ciddi ciddi inanıyorlardı.

Genel olarak, 1807 Çanakkale (Dardanel) Harekâtı, 1807–1809 Türk-İngiliz Savaşı sırasında İngiliz Kraliyet Donanması’nın Osmanlı donanmasını etkisiz hale getirme girişimi tamamen başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Buna rağmen, bu harekâttan gerekli dersleri çıkararak Osmanlı İmparatorluğu, boğazların savunmasına daha ciddi biçimde yaklaşmıştı. Belirtmek gerekir ki, birkaç Osmanlı padişahının hükümranlılığı döneminde Gelibolu Yarımadası’nda sonraki on yıllar içinde daha da güçlendirilip, yeniden düzenlenen birçok istihkâm ve kale inşa edilmiştir.

24 Mart 1915 yılında 5. Ordu savaş harekâtına uygun bölgeye girene dek, Çanakkale’nin savunma sorumluluğu Osmanlı topçu (artilleri) birliklerinin komutasındaydı. Neredeyse her bir topçu subayı 1914 yılına kadar Çanakkale’de en az bir hizmet döneminde görev yapmıştır. Onlar, bölgeyi çok iyi biliyorlardı, Balkan Savaşları sırasında ise tüm yarımada olası çıkarma harekâtlarına karşı korunuyordu.

Savaşın başarısının Alman askeri uzmanlarının faaliyetleriyle açıklanabileceğine dair olaylar her türlü efsane ve sahte rivayetlere etkisine düşmemek için Osmanlı ordusunun karargâh ve topçu subayları, tüm muhtemel saldırılara karşı savunma planlarını inceleyerek hazırlamışlardı. Alman topçu ve donanma uzmanlarının katkısına rağmen, 18 Mart 1915 tarihinde Çanakkale Deniz Zaferi’nin kazanılmasında belirleyici rol, bu bölgede gerçekleşen tarihi deniz savaşında koşulsuz zaferi sağlayan savunma yapılarının zamanında inşa ve tahkim edilmesini yöneten Türk komuta heyetine aitti.

Şüphe yok ki, Çanakkale (Dardanel) uğruna verilen muharebeler, altı asırlık Osmanlı İmparatorluğu için Türk halkının millî ve devlet çıkarlarının savunulması önemli ve hayati aşamayı ve bu konuda hiç bir taviz söz konusu olamazdı. Osmanlı İmparatorluğu’nu yıkmak ve Türk devlet yapısını itibarsızlaştırmak, onu bölgesel, içe kapanık Anadolu beyliğine dönüştürmeyi hedefleyen Britanya yayılcılığı faktörü (emperyalist devletlerin yeni topraklar, sömürgeler ve pazarlar elde etmek amacıyla siyasi ve ekonomik nüfuzlarını diğer ülkelere yaymayı amaçlayan saldırgan politika) Osmanlı devleti üzerinde baskı unsuruydu.

İngiltere Başbakanı Herbert Asquith’in, Osmanlı İmparatorluğu idaresini yalnızca Avrupa’dan değil, Asya’dan da silmeye yönelik kararlılığını simgeleyen vizyonu, gerçeğe dönüşmekle tehdit ediyordu. Bu nedenle, Osmanlı Devleti, en kötü ihtimale hazırlanmaya başladı. Özel trenler, hazineyi ve kıymetli eşyaları başkentten Anadolu’ya taşımaya başladı, hükümeti ve sultan ailesini de Konya’ya taşımak için hazırlıklar yapıldı. Herkes, İstanbul’un işgalinin imparatorluğun sonu anlamına geleceğini çok iyi biliyordu.

Osmanlı ordusunun Erkan-ı Harbiye (Genelkurmay) Başkanlığı, Kafkas Cephesi'nden topçu birliklerinin nakledilmesi için büyük gayret sarf ediyor ve emrinde bulunan bütün orduyu nihai ve belirleyici muharebe için Çanakkale'ye sevk ediyordu.

1915 yılı 18 Mart'ında gerçekleştirilen bombardıman serilerinin ardından Çanakkale (Dardanel) Boğazı'nın girişinde müttefiklerin heybetli donanması belirdi. İngiliz ve Fransız donanmasına ait gemilerden oluşan kuvvet, İstanbul'u ele geçirmeye ve bu suretle Osmanlı İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmaya hazırlanıyordu.

Ancak, Osmanlı askerlerinin kahramanlığı, geçmişin sayısız muharebesinin galibi olan ecdadın sarsılmaz ruhu ve Çanakkale'nin maharetle inşa edilmiş savunma sistemi, İngiliz-Fransız deniz harekâtını bütünüyle ve ezici başarısızlığa mahkûm etti.

Müttefik gemileri, Osmanlı kara birliklerinin ateşiyle ve doğrudan doğruya savaş öncesinde çok da büyük olmayan "Nusret" mayın gemisi tarafından yerleştirilmiş mayınlarla karşı karşıya kaldı.

Yalnızca bir günlük çarpışmada üç büyük zırhlının batması ve üç geminin ağır hasar almasının ardından İtilaf müttefikleri, söz konusu deniz harekâtının temel amacından vazgeçmek zorunda kaldılar. Özellikle dikkat çekicidir ki, İngiliz Kraliyet Donanması bir gün içerisinde, yalnızca 1805 yılındaki meşhur Trafalgar Muharebesi'ndeki kayıplarla kıyaslanabilecek büyüklükte zayıf verdi.

Bununla birlikte, İttifak komutanlığı Çanakkale (Dardanel) savunmasını aşarak başarıya ulaşabileceklerine inanıyordu. Birinci Dünya Savaşı tarihinde en büyük deniz çıkarma kuvvetini oluşturma gayesiyle, Avustralya ve Yeni Zelanda birliklerinin yanı sıra, esasen İngiliz tümenlerinden oluşan ek kuvvetler oluşturdu.

Nisan ayında İtilaf güçleri, yeni kurulan Akdeniz Seferi Kolordusu'nun beş tümenini Gelibolu Yarımadası kıyılarına çıkardı. İngiliz tümenlerinin yanı sıra, Britanya dominyon ve sömürgelerinden (Avustralya, Yeni Zelanda, Hindistan vb.) birlikleri dışında, toplamda yaklaşık yarım milyon kişi- sömürge birlikleri de dahil olmak üzere en az 79.000 Fransız askeri harekâta iştirak etti.

Öyle bir izlenim oluşmuştu ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun silahlı kuvvetlerine karşı adeta yedi millet birlikte savaşıyordu: İngilizler, Fransızlar, İrlandalılar, Avustralyalılar, Yeni Zelandalılar, Hintliler, Gurkalar, Senegalliler, Mısırlılar ve daha niceleri.

Lakin, tam da o dönemde Çanakkale Savaşı, vatan sevgisiyle kazanılacaktı. Bir an dahi tereddüt etmeden canını vatan için veda edenler, Çanakkale Zaferini altın kanlarıyla dünya tarihine yazacaklardı:

*Çanakkale mahşeri,
Durdurdu büyük şerri.
Düşündürüyor beşeri...
Olağanüstü bu zafer,
Çanakkale muzaffer!*

Gündem

Savaşın seyri, Osmanlı komutanlığının bu deniz harekâtının kapsamına ilişkin çıkarmadan önce öne sürdüğü tüm varsayımları geride bırakmıştı. Taarruzun ilk gününde, muharebenin en kritik anlarından birinde, subay Mustafa Kemal meseleyi kendi eline aldı. Osmanlı birlikleri düzensiz bir şekilde geri çekilmeye başladığında, o kendisi, yetkisi dışında olan mevziyi tuttu. Paniğe kapılan askerleri yeniden topladı, onlara yedek kuvvetler yetişene kadar müttefik askerlerine karşı cesaretle süngü muharebelerine girmelerini ve savunma hattı kurmalarını emretti. Ardından onun komutasında bir dizi kahramanca karşı taarruz gerçekleştirildi.

*Sanki görünmez bir güç Türklere yardım ediyordu.
Bu güç, bu milletin içinde savaşıya dönüşen
vatan sevgisiydi.
Bu sevgi, sonraları bu topraklarda kızıl kızıl
lalelere dönüşecekti...
Toprak oldu kızıl kan,
Silah vicdan, hem de ezan...
Eşsiz bir tarih yazan,
Yine yazdı bu sefer,
Çanakkale muzaffer!*

25 Nisan 1915 yılında Arıburnu'nda göstermiş olduğu kahramanlıktan dolayı, Türkiye Cumhuriyeti'nin gelecekteki kurucusu albaylık rütbesine terfi etti. Bunun sonucunda, müttefik taarruzu – amansız süngü hücumları da dâhil olmak üzere – zaman zaman uzun süren siper savaşlarına dönüşmüş, düşman siperlerinin 8 metreden az olmayan derinliklerinde yapılan savaşlarda cesur ve isabetli darbeleriyle Osmanlı birlikleri tarafından püskürtülmüştür.

İtilaf Devletleri'nin müttefik komutanlığı, Osmanlı savunmasını bütünüyle çökertmeyi hedefleyen büyük taarruz harekâtı düzenlemeye teşebbüs etmişse de bu girişimler de sonuçsuz kalmıştır. Neticede, mevzi muharebeleri Aralık 1915'ten Ocak 1916'ya kadar sürmüş ve İtilaf Kuvvetleri'nin geri çekilmesiyle son bulmuştur.

İngilizler, yeni bir hezimetin sebep olacağı, imparatorluğun itibarını daha da zedelemesinden, sömürgelerinde olan Mısır ve Hindistan'daki siyasî durumun istikrarsızlığa yol açmasından ve ardından İngiliz-Fransız sömürge sisteminin çöküşüne sebep olmasından endişe ederek, birkaç ay boyunca kesin bir geri çekilme kararı alamamışlardır. Bununla birlikte, müttefik kuvvetlerinin tahliyesi, tüm askeri harekât süresince İtilaf Devletleri'nin tek başarılı adımı olmuştur.

İstanbul'un fethedilmemesi, bu hazineye ulaşacak anahtara sahip olamamak, İtilaf Devletleri ve Rusya için ölümlü eşdeğer kayıp olsa da, nihayetinde bu gerçeği kabullenmek zorunda kalmışlardır. Bu savaş, zorbalığın, silahın gücüyle değil, aklın, zekânın ve vatan sevgisinin kudretiyle kazanılmıştır.

*Türkün ruhu sarsılmaz,
Şehitler unutulmaz,
Hakka haksız varılmaz,
Son siperden hoş haber...
Çanakkale muzaffer!*

Gelibolu zaferinde Çanakkale'nin çok büyük tarihî önemi vardır. Birincisi, askerî harekâtlar Osmanlı ordusunun personelinin meslekî seviyesinin kayda değer ölçüde yükselmesine yol açmıştır. Muharebelere katılan subayların büyük bir kısmı, modern mevzi savaşında askerî harekât yürütmek için gerekli becerileri kazanmışlardır.

Askerî hazırlığın mükemmel teorik ve eğitim altyapısının yanı sıra, filen savaş tecrübesi edinilmesi, subayların yüksek meslekî nitelikler kazanmalarına yardımcı olmuştur. Modern savaşın taktik ve yöntemlerini incelikle öğrenen subaylar, Büyük Britanya ve Fransa'nın modern ve güçlü silahlı kuvvetlerine karşı başarıyla mücadele edebilmişlerdir.

İkincisi, Osmanlı ordusunun personelinin savaş hazırlık seviyesinin yükselmesinde önemli etken de erlerin güçlü bir şekilde kenetlenmesi olmuştur. Siperlerde her gün karşılaşılan tehlike ve zorluklar, asker ve subaylar arasında özel bir kardeşlik duygusu doğurmuştur. Çanakkale gazisi olmak, özel saygı, hürmet ve itibara sahip olmak demektir. Nitekim şaşırtıcı değildir ki, ileride Türkiye'nin bağımsızlığı uğrunda verilen savaşta ve yeni Türkiye Cumhuriyeti ordusunda komuta kademesinin önemli bir kısmını (alay seviyesinin üstü 91 komuta heyetinden 27'sini) Çanakkale gazileri oluşturmuştur.

Üçüncüsü, Gelibolu Harekâtı tüm Osmanlı-Türk milletine önemli etki yaratmıştır. Çanakkale Zaferi, halkın üzerinden yenilgi lekesini silmiş, milletin manevî-psikolojik durumunu yükseltmiş, ordu saflarını birleştirmiştir, işgalcilere karşı Osmanlı azim ve cesaretinin sembolü hâline gelmiştir. Ayrıca, halk arasında milletin kurtarıcısı ve savunucusu imajını oluşturdu ve subayların toplumdaki saygınlığını ve güvenini inanılmaz derecede artırdı.

Böylelikle, Balkan Savaşları'nda mağlubiyet yaşamış olan millet, Çanakkale Savaşı'ndaki tarihî zaferin ardından tam anlamıyla yeniden doğmuş, canlanmıştır.

Bu bağlamda 1916 yılında Osmanlı Sultanı V Mehmed'in sözleri dikkat çekicidir:

“Müslümanların iki güçlü düşmanı birleşerek hem karadan, hem de denizden Çanakkale'ye saldırdılar. Lakin Allah, zamanında ordumuza yardım etti ve askerlerimizin her biri birer demir kaleye dönüştü”.

Sultan bu sözleriyle, ordunun Çanakkale (Gelibolu) muharebesindeki zaferinden sonra Osmanlı milletinin hislerini ifade etmiştir.

Çanakkale savaşı... Aradan yıllar geçecek, bu kahramanlık destanı, her defasında yeni hikâyeler anlatacaktır. Tarihin bu kanlı sayfasında her askerin bir kahramanlık öyküsü vardır. Her biri alınmaz kaleye dönüşen askerlerin, bu kanlı savaşta toprağa karışan sadece kanları ve bedenleriydi.

Kim bilir, vatan uğrunda ölüm-kalım savaşına giren bu kahraman insanların bedenlerinden ayrılan ruhları belki de o anda yeniden doğuyor, yeniden savaş meydanına koşuyor, mermilere karışarak düşmanı paramparça ediyordu.

Çanakkale – Türk Halkının Askeri Geleneklerinin Uyanış Kaynağıdır

*Çanakkale, toprağın insan sevgisine büründüğü yerdir...
Çanakkale, Tanrı merhametinin göklerden serildiği yerdir...
Çanakkale, şehitlerin altın lalelere dönüştüğü yerdir...
Çanakkale, düşmanların şeytandan medet umduğu yerdir...*

*Bu gayretle, bu hüner,
Yüreklerde çarpar hep.
Mazisiyle övünür,
Köküne bağlı her fert...
Çanakkale muzaffer!
Çanakkale muzaffer!*

Çanakkale – simgedir! Çanakkale – Türk milletinin askerî geleneklerinin uyanış kaynağıdır.

Eğitim

Doç. Dr. Rza Mammadov

Azerbaycan Devlet Petrol ve Sanayi Üniversitesi | Rektör Yardımcısı
rza_mammadov@hotmail.com

Azerbaycan Yükseköğretimi Politikası: Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Belirlediği Stratejik Hedefler

Azerbaycan bölgesel ve küresel konumunun önemli ölçüde değiştiği, aynı zamanda ulusal kalkınma önceliklerinin yeniden belirlendiği tarihi bir aşamaya girmektedir. Bu dönem, ülke açısından yalnızca ekonomik ve siyasi bakımdan değil, sosyal kalkınma ve insan sermayesinin geliştirilmesi bakımından da yeni fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 5 Ocak 2026 tarihinde verdiği röportajda vurguladığı üzere, Azerbaycan'ın artık tam barış ortamında bulunması, uzun vadeli stratejik hedeflerin daha sistemli ve bütüncül biçimde hayata geçirilmesine imkân tanımıştır. Barış ortamının sağlanması, devletin önceliklerini güvenlik meselelerinden daha çok bilgi ekonomisinin geliştirilmesine, bilimsel gelişime ve eğitim alanının güçlendirilmesine yönlendirmesine olanak tanımaktadır.

Söz konusu röportajda özellikle dile getirilen "kara altının insan sermayesine dönüştürülmesi" yaklaşımı, Azerbaycan'ın yeni kalkınma modelinin kavramsal temelini oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, ülkenin gelecekteki ekonomik sürdürülebilirliğinin doğal kaynaklardan ziyade nitelikli, yaratıcı ve rekabet gücü yüksek insan kaynaklarına dayanması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Günümüz dünyasında sürdürülebilir kalkınmanın temel kaynağı bilimsel bilgi, yenilikçilik ve yüksek nitelikli insan kaynağıdır. Bu nedenle yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması ve bilimsel faaliyetlerin güçlendirilmesi, stratejik vizyonun merkezi unsuru hâline gelmiştir.

Cumhurbaşkanının röportajda ifade ettiği görüşler, söz konusu stratejinin hem felsefi hem de kurumsal temellerini net biçimde ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkelerin deneyimleri, bilimin en verimli şekilde yükseköğretim kurumlarıyla sıkı entegrasyon içinde olduğu durumlarda geliştiğini göstermektedir. Bu bağlamda Bilim ve Eğitim Bakanlığının kurulması, stratejik nitelikte temel bir karar olarak değerlendirilmelidir. Bu yapısal reform, bilim ve eğitimin birbirinden bağımsız alanlar olarak değil, bütünleşik bir sistem çerçevesinde yönetilmesini sağlamış; bilimsel araştırmaların doğrudan eğitim süreçleriyle ilişkilendirilmesine yönelik yeni bir kurumsal zemin oluşturmuştur.

Bu kararın ardından hayata geçirilen reformlar birkaç temel yönelimi kapsamaktadır. İlk olarak, yapısal reformlar çerçevesinde bilimsel araştırma kurumlarının faaliyetlerinin optimize edilmesi, bazı kurumların birleştirilmesi ve daha etkin yönetim mekanizmalarının oluşturulması öngörülmüştür. İkinci yönelim, insan kaynağı reformlarıdır. Bu alandaki temel amaç, bilim ve eğitim sisteminde çağdaş düşünce yapısına sahip genç ve yetkin uzmanların ön plana çıkarılması, mevcut bilimsel potansiyelin güncel gerekliliklere uygun biçimde değerlendirilmesidir. Üçüncü yönelim ise kalite kriterlerinin yenilenmesidir. Bilimsel faaliyetlerin sonuçları, uluslararası standartlara uygun olarak saygın bilimsel dergilerde yayımlanma, atıf indeksleri ve küresel performans göstergeleri temelinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu yaklaşım, bilimin formaliteden çıkarılarak somut sonuçlara ve toplumsal faydaya yönelmesini hedeflemektedir.

Bu çerçevede gerçekleştirilen reformların temel amacı, yalnızca mevcut yapıları korumak değil, Azerbaycan'ın bilimsel ve entelektüel gelişimini hızlandırmaktır. Bu hedef doğrultusunda Bilim ve Eğitim Bakanlığı tarafından 2027–2030 yılları için yürütülen stratejik değerlendirmelerde, yükseköğretim sisteminin gelecekteki gelişimini belirleyen temel öncelikler şekillendirilmiştir. Söz konusu öncelikler aşağıdaki başlıklar altında toplanmaktadır:

- Kapsayıcılık ve erişilebilirlik: Yükseköğretimin kapsama alanının genişletilmesi, bölgelerde eğitim olanaklarının artırılması ve tüm sosyal gruplar için eşit eğitim fırsatlarının sağlanması;
- İçerik ve kalitenin modernizasyonu: Öğretim programlarının işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmesi, yenilikçi öğretim yöntemlerinin uygulanması ve kalite güvence mekanizmalarının güçlendirilmesi;
- Uluslararası rekabet gücü ve akademik hareketlilik: Öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarının genişletilmesi, çift diploma projelerinin yaygınlaştırılması ve üniversitelerin uluslararası sıralamalardaki konumunun iyileştirilmesi;
- Bilimsel potansiyelin güçlendirilmesi: Sonuç odaklı araştırmaların teşvik edilmesi, üniversite–sanayi iş birliğinin geliştirilmesi ve inovasyon ekosisteminin desteklenmesi.
- Finansal sürdürülebilirlik: Kamu–özel sektör ortaklıklarının genişletilmesi ve yükseköğretim kurumlarının mali özerkliğinin güçlendirilmesi;

Bu öncelikler, yükseköğretim sisteminin ülkenin sosyo-ekonomik kalkınma hedefleriyle daha sıkı biçimde ilişkilendirilmesini öngörmektedir. Son yirmi yıl içerisinde Azerbaycan'da 10 yeni yükseköğretim kurumunun kurulması, Rusya, Fransa, Türkiye ve İtalya ile ortaklaşa beş uluslararası üniversite projesinin hayata geçirilmesi, devletin bu alanda tutarlı ve uzun vadeli bir strateji izlediğinin somut göstergesidir. Bu süreç, yükseköğretim altyapısının geliştirilmesinin ulusal kalkınma stratejisinin önemli bir bileşeni olarak kabul edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Uluslararası iş birliği boyutu, yeni stratejide özel bir öneme sahiptir. 2025 yılında Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerde elde edilen diplomatik kazanımlar, özellikle 907 sayılı düzenlemenin uygulanmasının askıya alınması ve stratejik çalışma grubunun oluşturulması yalnızca siyasi alanda değil, bilimsel ve akademik iş birlikleri açısından da yeni fırsatlar yaratmıştır. Bu yakınlaşma, ABD'nin saygın üniversiteleriyle ortak programların oluşturulmasına, çift diploma projelerinin genişletilmesine, bilimsel araştırma hibelerinin çekilmesine ve Azerbaycanlı öğrenciler ile araştırmacıların küresel bilimsel ortama daha etkin biçimde entegrasyonuna elverişli koşullar sağlamaktadır. Böylece diplomatik ilişkilerin gelişimi, yükseköğretim stratejisinin uluslararası boyutunu doğrudan güçlendirmektedir.

Stratejinin merkezinde yer alan temel unsur insan sermayesine yapılan yatırımdır. “Yükseliş” gibi devlet programları, gençlerin mesleki gelişimini teşvik etmek, onları yönetim ve bilim alanlarına yönlendirmek açısından önemli bir mekanizma işlevi görmektedir. Yurt dışında eğitim almış genç uzmanların ülkeye dönerek kamu ve özel sektörde çağdaş yaklaşımlar uygulamaları, insan sermayesi stratejisinin somut sonuçlar üretmeye başladığını göstermektedir. Bu süreç, yükseköğretim kurumlarının yetiştirdiği insan kaynağının gerçek kalkınma süreçlerine entegrasyonunu hızlandırmaktadır.

Bununla birlikte, ülkede oluşan yeni bölgesel ekonomik ortam, yükseköğretim sistemi karşısında ek sorumluluklar doğurmaktadır. Cumhurbaşkanının röportajda “Zengezur Koridoru”nun açılmasını tarihi bir kazanım olarak nitelendirmesi, Azerbaycan’ın yeni bir ulaştırma ve lojistik merkezine dönüşme perspektifini güçlendirmiştir. Bu projelerin hayata geçirilmesi sonucunda lojistik, uluslararası ticaret, ulaştırma mühendisliği, transit yönetimi, dijital ulaşım sistemleri ve alternatif enerji gibi alanlarda nitelikli insan kaynağına olan talep önemli ölçüde artacaktır. Bu nedenle yeni ekonomik ve ulaştırma gerçeklikleri, yükseköğretim kurumlarından ilgili alanlarda modern insan kaynağı yetiştirme programlarının oluşturulmasını ve mevcut programların güncellenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, yeni stratejinin en kritik yönelimlerinden birini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, yükseköğretim stratejisi, tesadüfi kararlar bütünü değil, sistemli ve uzun vadeli bir kalkınma planıdır. Bu strateji, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in uzun yıllardır dile getirdiği “eğitimli millet” ve “insan sermayesi” vizyonunun yeni tarihsel aşamada somut biçimde hayata geçirilmesini hedeflemektedir. Stratejinin ana gelişim çizgisi üç temel sütun üzerine inşa edilmektedir. Bilim ve eğitimin kurumsal entegrasyonuna dayanan yapısal ve içerik reformları, uluslararası iş birliğinin genişletilmesi ve küresel eğitim alanına entegrasyon ve yeni ekonomik ve bölgesel gerçekliklerin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara uygun hedef odaklı insan kaynağı yetiştirilmesi.

Bu stratejinin gerçek başarısı, yalnızca yeni üniversitelerin sayısı ya da programların çokluğu ile değil, Azerbaycan’ın aşamalı olarak hammadde ekonomisinden uzaklaşarak entelektüel ve yenilikçi bir kalkınma merkezine dönüşmesiyle ölçülecektir. Cumhurbaşkanının da röportajda vurguladığı gibi, “gelişmiş ülkelerin kalkınması ancak zekâ, akıl, eğitim ve bilimle mümkündür; petrol ve gazla değil.” yükseköğretim stratejisi, tam da bu gerçeğin sistemli biçimde hayata geçirilmesine hizmet eden stratejik bir yol haritası niteliği taşımaktadır.

Bilim & Teknoloji

Doç. Dr. Elviz İsmayılov

Azerbaycan Devlet Petrol ve Sanayi Üniversitesi
elviz.ismailov@asoju.edu.az

Azerbaycan'ın İnovasyon Yolculuğu: Bilim, Teknoloji Ve Dijital Gelecek

Bilim ve teknoloji, modern dünyada her ülkenin sosyo-ekonomik gelişiminin temel itici güçlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yeni teknolojilerin uygulanması, ekonominin rekabet gücünü artırmakta, üretim süreçlerini daha verimli hale getirmekte ve toplumun yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Aynı zamanda bilimsel kazanımlar, ulusal güvenliğin sağlanmasında, bilgi ve enerji bağımsızlığının korunmasında ve küresel meydan okumalara hızlı yanıt verilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, bilim ve teknoloji artık yalnızca akademik bir alan değil, devlet politikalarının ve stratejik planlamanın temel bileşenlerinden biri hâline gelmiştir.

Azerbaycan için de bilimsel-teknolojik potansiyelin oluşturulması ve sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi özel bir stratejik önem taşımaktadır. Ülkenin doğal kaynaklarının yanı sıra, insan sermayesinin ve entelektüel potansiyelin etkin kullanımı, uzun vadeli kalkınmanın temel koşullarından biridir. Küresel teknolojik dönüşümlerin hız kazandığı bir dönemde, bilimin inovasyonla bütünleştirilmesi, yeni bilgilerin pratik uygulamalara dönüştürülmesi ve dijital becerilerin geliştirilmesi ulusal kalkınma gündeminde ön plana çıkmaktadır.

Azerbaycan'da bilimin oluşumu ve gelişimi karmaşık tarihsel aşamalardan geçmiştir. Farklı dönemlerde yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal değişimler; bilimsel kurumların şekillenmesini, araştırma önceliklerinin belirlenmesini ve bilimsel faaliyetlerin organizasyonunu doğrudan etkilemiştir. Özellikle bağımsızlık sonrası dönemde bilim ve teknoloji alanı yeni zorluklarla karşılaşmış, aynı zamanda yenilenme ve dönüşüm sürecine girmiştir.

Bu makalede Azerbaycan'da bilim ve teknolojinin gelişim süreci kısa bir tarihsel bağlamda ele alınmakta, günümüzde gözlemlenen temel eğilimler ve mevcut durum değerlendirilmektedir. Aynı zamanda hızla değişen küresel bilimsel-teknolojik ortam çerçevesinde ülkenin geleceğe yönelik perspektifleri, karşı karşıya olduğu fırsatlar ve zorluklar üzerinde durulmaktadır. Makalenin amacı, bilimsel konuları geniş bir okuyucu kitlesi için anlaşılır bir biçimde sunarak, bilim ve teknolojinin toplumsal gelişimdeki rolüne dair genel farkındalığı artırmaktır.

Bu çerçevede, XX. yüzyıl boyunca Azerbaycan'da teknolojik gelişim ağırlıklı olarak sanayi odaklı, merkezîyetçi ve üretim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir model üzerinden ilerlemiştir. Bu model petrol-gaz, enerji ve ağır sanayi alanlarında önemli teknik başarılar sağlamış olsa da, teknolojinin esnek biçimde yenilenmesi, piyasa odaklı çözümlerin geliştirilmesi ve bilimsel sonuçların ticarileştirilmesi açısından bazı sınırlılıklar taşımıştır. Zamanla küresel teknolojik ortamın değişmesi, dijital çözümlerin ve bilgi temelli ekonominin öne çıkması, teknolojinin artık yalnızca bir üretim aracı değil; inovasyon, yaratıcılık ve hızlı uyum gerektiren dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymuştur. Bu aşamadan itibaren Azerbaycan'da teknolojik gelişim anlayışı giderek inovasyon, start-up kültürü, dijital beceriler ve yeni nesil teknolojilere dayalı yaklaşımlarla yer değiştirmiş; bu durum ülkenin çağdaş bilim ve teknoloji gündeminin şekillenmesinde önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur.

Son yıllarda Azerbaycan'da teknolojik gelişimin temel yönlerinden biri, inovasyon ekosisteminin aşamalı olarak oluşturulmasıdır. İnovasyon ekosistemi yalnızca yeni teknolojilerin geliştirilmesini değil, aynı zamanda bir fikrin ortaya çıkışından ürüne ve pazara sunulmasına kadar olan tüm süreci kapsamaktadır. Bu model, bilimsel bilginin ekonomik değere dönüştürülmesini temel hedef olarak belirlemekte ve teknolojiyi pasif bir üretim aracından aktif bir kalkınma mekanizmasına dönüştürmektedir.

Bu bağlamda devlet, akademik çevreler ve özel sektör arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi öncelikli bir alan hâline gelmiştir. Üniversitelerde yenilikçi düşüncenin teşvik edilmesi, araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi ve uygulamalı araştırmalara ilginin artırılması inovasyon ekosisteminin temel sütunlarını oluşturmaktadır. Bununla birlikte gençlerin yaratıcı potansiyelinin ortaya çıkarılması ve teknoloji temelli girişimlere yönlendirilmesi, bu ekosistemin sürdürülebilirliğini sağlayan başlıca unsurlar arasındadır.

Aynı zamanda inovasyon ekosisteminin gelişimi, ülkenin ekonomik yapısının çeşitlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Petrol ve gaz sektörü dışındaki alanlarda teknoloji temelli iş modellerinin oluşması, uzun vadeli ekonomik istikrar açısından büyük önem taşımaktadır.

İnovasyon ekosisteminin pratik temelini start-uplar ve teknoparklar oluşturmaktadır. Son yıllarda Azerbaycan'da start-up kültürü gençler arasında alternatif bir kariyer yolu olarak şekillenmiş, yeni fikirlerin hızla test edilmesi ve pazar odaklı teknolojik çözümlerin geliştirilmesi için önemli bir platform hâline gelmiştir. Teknoparklar, start-uplara teknik altyapı, mentorluk, hukuki ve finansal destek sunarak inovatif girişimlerin erken aşamada sürdürülebilir biçimde gelişmesine olanak tanımaktadır. Start-up faaliyetleri ağırlıklı olarak bilgi teknolojileri, finansal teknolojiler, e-ticaret, tarım teknolojileri ve dijital hizmetler alanlarında yoğunlaşmakta; hem iç pazara hem de bölgesel ve küresel pazarlara ulaşım sağlamaktadır.

Dijital dönüşüm ise Azerbaycan'da son yılların en önemli teknolojik süreçlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Kamu yönetiminde elektronik hizmetlerin yaygınlaştırılması ve çevrim içi platformların uygulanması, yönetimin verimliliğini ve şeffaflığını artırmıştır. Özel sektörde dijitalleşme, iş süreçlerinin otomasyonu, veri temelli karar alma ve müşteri odaklı hizmetlerin geliştirilmesiyle kendini göstermektedir. Bu sürecin devamı olarak yapay zekâ teknolojileri; büyük veri analizi, öngörü ve güvenlik alanlarında yeni imkânlar sunmakta ve ilk uygulamalar somut sonuçlar vermeye başlamaktadır.

Son beş yılda Azerbaycan, uluslararası inovasyon sıralamalarında kademeli bir ilerleme sergilemiştir. Bu dinamizm, kurumsal yapının iyileştirilmesi, dijital altyapının geliştirilmesi ve insan sermayesine yönelik politikalarla doğrudan ilişkilidir. İnovasyon endekslerindeki yükseliş ani bir sıçrama niteliği taşımamakla birlikte, istikrarlı ve sistematik bir gelişim eğilimini yansıtmaktadır. Gençlerin teknolojiye olan ilgisinin artması, start-up sayısındaki çoğalma ve dijital hizmetlerin günlük yaşama entegrasyonu, bu ilerlemenin toplumsal temelini güçlendirmektedir.

Bu sonuçların elde edilmesinde inovasyon faaliyetlerini teşvik eden hukuki ve kurumsal mekanizmaların rolü büyüktür. Hibe programları, start-uplara yönelik vergi ve idari teşvikler ile programlama ve dijital beceriler alanındaki eğitimler inovasyon ortamını güçlendirmektedir. Üniversite-sanayi iş birliğinin geliştirilmesi ise bilimsel bilgi ile piyasa talepleri arasında işlevsel bir köprü kurarak teknolojik fikirlerin gerçek ekonomik çıktılara dönüşmesini hızlandırmaktadır.

Dijital teknolojilerin hızlı gelişimi bağlamında bilgi güvenliği ve dijital egemenlik konuları stratejik öncelik hâline gelmiştir. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından vurgulanan bu çerçevede, yapay zekâ ve bilgi güvenliğine yönelik stratejik yaklaşımlar kamu yönetiminde veri temelli karar alma süreçlerini hızlandırmış, siber güvenlik kapasitesini genişletmiş ve dijital hizmetlere duyulan toplumsal güveni artırmıştır. Sonuç olarak, bu stratejiler Azerbaycan'da teknolojik gelişimin hem hızlı hem de kontrollü ve sorumlu bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlayan temel mekanizmalardan biri hâline gelmiştir.

Bugün Azerbaycan'da bilim ve teknolojinin, özellikle inovasyon odaklı kalkınmanın sağlanması için bir dizi öncelikli alan öne çıkmaktadır. Araştırma ve inovasyon faaliyetlerine ayrılan kaynakların artırılması, üniversitelerde araştırma ve inovasyon merkezlerinin güçlendirilmesi, eğitim programlarının çağdaş teknolojik gereksinimlere uyarlanması ve bilimsel-teknolojik etik kültürünün geliştirilmesi bu sürecin temel unsurlarıdır. Aynı zamanda start-up ekosisteminin desteklenmesi, dijital becerilerin geliştirilmesi ve uluslararası bilimsel-teknolojik iş birliklerinin derinleştirilmesi, Azerbaycan'ın küresel inovasyon ortamına entegrasyonunu hızlandırabilir.

Ülkenin genç ve dinamik insan sermayesi, stratejik coğrafi konumu ve oluşmakta olan teknolojik altyapısı dikkate alındığında; bilim ve teknoloji alanında sürdürülebilir kalkınma ve uluslararası rekabet gücünün artırılması için somut fırsatlar mevcuttur. Bu fırsatların hayata geçirilmesi ise tutarlı ve hedef odaklı yönetim, bilim ve inovasyon merkezli devlet politikaları ve toplumun tüm kesimlerinin bu sürece aktif katılımı ile mümkündür. Bu yaklaşım, Azerbaycan'da bilim ve teknolojinin gelecekteki gelişimini güvence altına alan temel dayanak noktası olarak öne çıkmaktadır.

Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri gayrisafi yurt içi hasılasının yaklaşık %10'una denk gelen 2 trilyon dolarlık bir destek paketi açıklarken, Almanya GSYH'sinin %22'sine karşılık gelen 800 milyar dolarlık bir ekonomik yardım programı yürürlüğe koymuştur. Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu, istihdamı korumak amacıyla sosyal güvenlik primlerini ertelemiş, vergi indirimleri uygulamış ve uzaktan çalışma modelini teşvik etmiştir. Türkiye'de ise iş gücü kaybını en aza indirmek amacıyla kısa çalışma ödeneği devreye alınmış, işletmelere Kredi Garanti Fonu aracılığıyla finansman desteği sağlanmıştır.

Pandemi süreci, çok taraflı diplomasi ve uluslararası yönetim mekanizmalarının kriz dönemlerinde yeterli hız ve esneklikle hareket edemediğini açık biçimde göstermiştir. Buna karşın Türkiye, insani yardım faaliyetleri, sağlık diplomasi girişimleri ve şeffaf bilgilendirme politikalarıyla uluslararası alanda örnek bir duruş sergilemiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın çok dilli yayın platformları ve dijital iletişim altyapısı, Türkiye'nin küresel görünürlüğüne güçlendirmiştir.

Sağlık Bakanlığı'nın düzenli, açık ve güvenilir bilgilendirme stratejisi, kamu diplomasisi açısından Türkiye'ye önemli bir itibar kazandırmıştır. Sonuç olarak, Türkiye hem ulusal hem de uluslararası düzeyde pandemiyle mücadelede etkin bir kurumsal koordinasyon ve iletişim başarısı ortaya koyarak, Covid-19'un sosyal ve ekonomik etkilerini minimize etmeyi başaran ülkeler arasında yer almıştır.

SONUÇ

Tarih boyunca bulaşıcı hastalıklar, yalnızca tıbbi bir mesele olarak değil, aynı zamanda güç dengelerini, toplumsal düzenleri ve siyasal yapıları dönüştüren stratejik bir unsur olarak işlev görmüştür. Salgınların hızla yayılması ve yüksek ölüm oranları, kimi dönemlerde devletlerin çöküşüne, toplumsal çözümlere ve hatta siyasi sınırların yeniden çizilmesine zemin hazırlamıştır.

Özellikle sömürgecilik çağında bulaşıcı hastalıklar, emperyal yayılmanın kasıtlı biçimde kullanılan bir parçasına dönüşmüştür. İngiliz sömürge politikaları kapsamında yerli halklara karşı kızamık, boğmaca ve kabakulak gibi hastalıkların mikropları bilinçli şekilde yayılmıştır. Kuzey Amerika'da yerli topluluklara enfekte battaniyelerin dağıtılması, bu bağlamda kitle ölümlerinin yaşanmasına yol açmıştır. Benzer şekilde Portekizliler, Brezilya yerlilerinin bağışıklık sistemlerinin tanımadığı hastalıkları yeni dünyaya taşımış; bunun sonucunda yerli nüfus büyük oranda yok olmuş ve boşalan topraklar sömürgeciler tarafından hızla ele geçirilmiştir.

İspanyolların Güney Amerika'ya yayılımı sürecinde de çiçek, veba ve tifüs gibi ölümcül hastalıklar kıtaya taşınmış; özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda milyonlarca yerli yaşamını yitirmiştir. Frengi, sarıhumma ve sıtma gibi salgınların kısa sürede yayılması, yalnızca demografik dengeleri değil, aynı zamanda ekonomik yapıyı da köklü biçimde değiştirmiştir. Bu örnekler, biyolojik tehditlerin her zaman doğal yollarla değil, zaman zaman siyasi ve askeri hedefler doğrultusunda da yönlendirilebildiğini göstermektedir.

Modern çağda bulaşıcı hastalıklar artık doğrudan bir savaş ya da sömürge aracı olarak kullanılmasa da, iktidar ilişkilerini anlamada yeni kavramsal tartışmaların doğmasına neden olmuştur. Covid-19 pandemisi ile birlikte Michel Foucault'nun "biyopolitika" kavramı yeniden gündeme gelmiştir. Foucault, modern iktidar biçimlerinin bireylerin yaşamlarını düzenleme ve denetleme pratiklerini açıklamak için bu kavramı geliştirmiştir.

İtalyan filozof Giorgio Agamben, Foucault'nun kuramsal çerçevesini genişleterek salgın döneminde uygulanan yönetim biçimlerini "çıplak hayat" kavramı üzerinden değerlendirmiştir. Agamben'e göre pandemi sürecinde bireyler, yalnızca biyolojik varlıklarına indirgenmiş; devletler ise "olağanüstü hal" rejimlerini kalıcılaştırma eğilimine girmiştir. Bu durum, modern toplumların özgürlüklerinden feragat ederek güvenlik ve hayatta kalma güdüsüne teslim olmalarının bir yansıması olarak görülmektedir.

Agamben, salgınla mücadele gerekçesiyle uygulanan karantina, sokağa çıkma yasağı ve izolasyon politikalarının, iktidarın görünmez gözetim araçlarını meşrulaştırdığını ileri sürer. Ona göre, bu süreçte insanlar hayatta kalma içgüdüleriyle “biyolojik varoluş” sınırlarına hapsedilmiştir. Böylece salgın yönetimi, Foucault'nun biyopolitika kavramını güncel bir bağlama taşıyarak iktidarın meşruiyetini krizler aracılığıyla nasıl yeniden ürettiğini gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, bulaşıcı hastalıkların tarih boyunca yalnızca sağlık krizi değil, aynı zamanda jeopolitik ve yönetsel bir araç olarak kullanıldığı açıktır. Sömürgecilik döneminde fiziksel bir silah, modern çağda ise yönetsel bir kontrol mekanizması haline gelen salgınlar; birey, toplum ve devlet arasındaki güç ilişkilerini yeniden tanımlamayı sürdürmektedir.

Tarih

Dilgam Ahmad

Yazar | Tarihçi
dilgamahmad@gmail.com

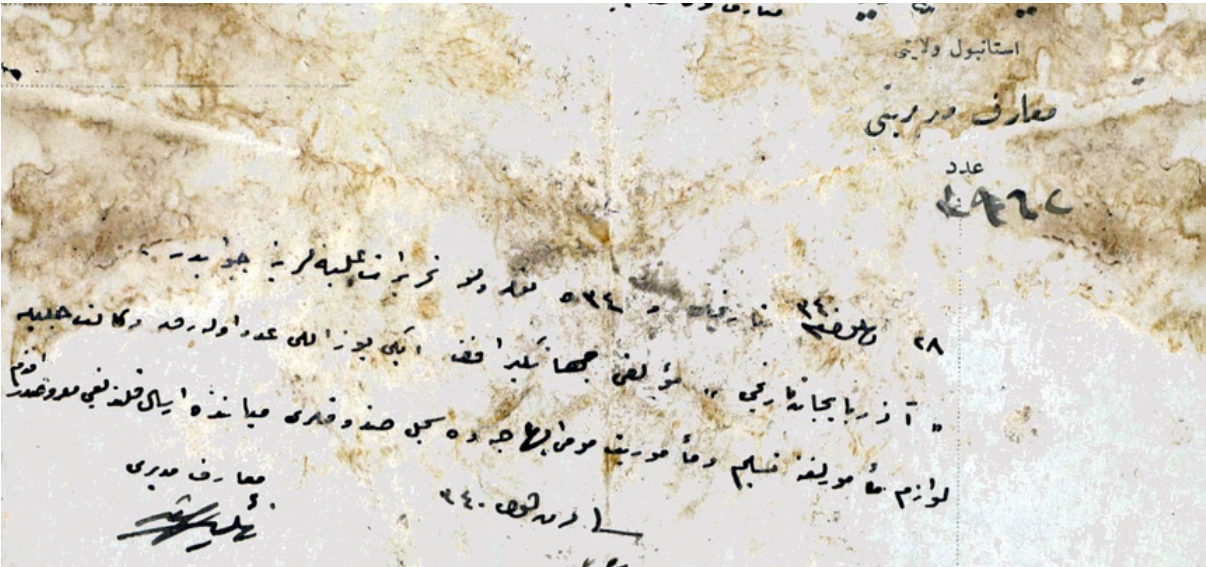
İstanbul'da Azerbaycan Tarihini Yazan Cihangir Zeyneloğlu

1924 yılında İstanbul'da, Şems Matbaası'nda Cihangir Zeyneloğlu imzasıyla Muhtasar Azerbaycan Tarihi adlı eser neşredilmiştir.

Rusya'nın Azerbaycan Cumhuriyeti'ni işgal etmesinin ardından Türkiye'ye muhacir olarak gelen Cihangir Zeyneloğlu, Azerbaycan'ın mühim ve mümtaz simalarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Cihangir Zeyneloğlu (Nesirbeyov), 1892 yılında Şuşa'da varlıklı bir ailede dünyaya gelmiş ve ilk öğrenimini de burada tamamlamıştır. I. Dünya Savaşı sırasında Çarlık Rusyası ordusunda Kafkas Cephesi'nde teğmen rütbesiyle görev yapmıştır. 1918 yılının Nisan ayında ise Cihangir Bey, Gürcü komutan Magalov'un emrinde Hacıkabul şehrinde, Ermeni Stepan Şaumyan'ın Bakü'de organize ettiği hükümetin kuvvetlerine karşı mücadele etmiştir. Magalov, kaleme aldığı raporda Zeyneloğlu'nun savaş meydanındaki kahramanlığını özellikle vurgulamış ve büyük bir şecaatle çarpıştığını belirtmiştir. Cihangir Bey, yıllar sonra Azerbaycan tarihine dair kaleme aldığı eserinde bu döneme atıfla şu notu düşmüştür:

“Vaktiyle Hacıkabul cephesinde Bolşeviklerle pençe pençeye vuruşurken tanıştığım genç Azerbaycan mücahitlerinden Ahmed Bey biraderime naçiz bir hatıra olarak takdim.”

26 Haziran 1918 tarihinde Milli Azerbaycan Ordusu'nun kurulmasının ardından Cihangir Bey, bu orduda hizmete başlamıştır. Bu süreçte, 1 Aralık 1918 tarihinde açılan Gizirler Mektebi'nde müdür yardımcısı ve tercüman olarak görev yapmıştır. Karabağ'ın askeri valisi Hüsrev Sultanzade, Başbakan Nesip Yusufbeyli'ye gönderdiği mektupta, Cihangir Bey'in kendisine tevdi edilen görevleri büyük bir vicdan, disiplin ve titizlikle yerine getirdiğini; nizamlı, liyakatli bir asker olduğunu özellikle ifade etmiştir. Bu üstün hizmetleri dolayısıyla Cihangir Bey, askeri madalya ve nakdi mükâfat ile taltif edilmiştir.

1920 yılının Mart ayında Tahran'da Azerbaycan Büyükelçiliği faaliyete geçmiş; Adil Han Ziyat Han'ın büyükelçi olarak görev yaptığı bu sefarete Cihangir Bey, askeri ataşe sıfatıyla atanmıştır.

Cumhuriyet devrinde çeşitli hususi vazifelerde bulunan Zeyneloğlu, aynı zamanda Bolşevik Himmet Partisi'ne üye olmuş; Kızıl Ordu'nun Azerbaycan'ı işgal etmesinin ardından kısa bir süre Bolşeviklerle teşrik-i mesai etmiştir. Bu dönemde yaklaşık üç ay boyunca Bakü garnizon komutanının yanında askeri komutan olarak görev yapmıştır.

İran'ı ve bölgeyi iyi tanması sebebiyle Cihangir Bey, Sovyet Azerbaycan'ı döneminde Rusların desteğiyle Gilan'da hükümet ilan eden Mirza Küçük Han'a yardım maksadıyla görevlendirilmiştir. Ancak Rıza Han Pehlevi kuvvetlerine yenilen ordunun geri çekilişi sırasında, Cihangir Bey 20 Ağustos 1920 tarihinde esir düşmüştür. Kazvin şehrine götürülen Zeyneloğlu burada tercüman olarak çalışmış; akabinde on gün sonra Tahran'a, ardından Koçan'a sevk edilmiştir. Daha sonra Poltoratsk üzerinden Bakü'ye kaçmayı başaran Cihangir Bey, 5 Aralık 1920 tarihinde tutuklanmış; evinde arama yapılmış ve şehir dışına çıkmama şartıyla serbest bırakılmıştır.

Her ne kadar bazı Bolşevik çevrelerle ilişkileri belirli ölçüde müspet olsa da, Rusların işgalin ilk günlerinden itibaren Milli Azerbaycan Cumhuriyeti subay ve askerlerini sistematik biçimde tutuklayarak infaz ettiklerini yakından bilmesi sebebiyle, Zeyneloğlu kısa süre içinde Bakü'den kaçmayı başarmıştır.

Tiflis üzerinden Türkiye'ye gelen Cihangir Bey, burada farklı eğitim kurumlarında Rusça, Almanca, Fransızca ve İtalyanca dersleri vermiştir. Sivas'ta "Vatan" Fabrikası'nı kuran Zeyneloğlu, Kafkasya kökenli bir hanımla evlenmiş; bu evlilikten Baykal adında bir oğlu, Maral adında bir kızı dünyaya gelmiştir. Türkiye'de bir müddet ticaretle de iştiğal eden Cihangir Bey, daha sonra Avrupa'ya geçmiş ve II. Dünya Savaşı yıllarında Almanya'da yaşamıştır. 1944 yılında, muhtemelen bir bombardıman sırasında hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Eşi ise 1986 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Cihangir Zeyneloğlu'nun Eserleri

Cihangir Bey'in Türkiye'de yayımlanmış iki eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yukarıda da bahsedildiği üzere, 1924 yılında İstanbul'da basılan Muhtasar Azerbaycan Tarihi adlı kitaptır. Yazar, kitabı Azerbaycan'da iken kendi Türkçesinde yazmaya başlamış, ancak muhacerete gittikten sonra Türkiye Türkçesi ile yayımlamıştır. Kitabının önsözünde yazar şu ifadeleri kullanmıştır: "Azerbaycan istiklali uğrunda şehit düşen Azerbaycan ve Anadolu Türklerinin mübarek ruhlarına ithaf olunur."

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kurucusu Mehmet Emin Resulzade tarafından İstanbul'da neşredilen Yeni Kafkasya mecmuası, kitap hakkında şu bilgiyi vermiştir: “Zeyneloğlu Cihangir Bey tarafından Muhtasar Azerbaycan Tarihi unvanıyla neşrolunan eserin bir nüshası idaremize gelmiştir. Bu, cumhuriyetin ilanına kadar Azerbaycan tarihine taalluk eden hadisat[ı] not etmiş, küçük kıt'ada 220 sayfalık bir eserdir. Azerbaycan tarihine ait başlıca vakayii not hâlinde cem' ve telif etmesi itibarıyla müellifin bu eseri birincilik şerefini kazanmıştır. Eserin derununda 38 resim, 3 harita ve Azerbaycan meskukât-i kadimesinden bazılarının eşkâli vardır. Resimler oldukça bir dikkat ve itina ile intihap olummuş, kitap nefis bir surette basılmıştır.”

Kitabın kapağında, Bakü'nün Surahanı ilçesinde yer alan Ateşgah mabedinin fotoğrafı yer almıştır. Devlet Arşivi'ndeki 23 Ekim 1924 tarihli belgede, Cihangir Bey'in Azerbaycan Tarihi eseri hakkında şu bilgiler yer almaktadır:

“Türkiye Cumhuriyeti

İstanbul Vilayeti Maarif Müdüriyeti

Adet: 3962

Maarif Vekâleti Celilesi Telif ve Tercüme Heyeti Riyaseti Aliye'sine

28 Kanun-i Sani 340 tarihli ve 534 numarolu Tahrirat-ı Aliyelerine cevaptır.

Azerbaycan Tarihi (müellifi Cihangir Efendi), 250 adet olarak Vekâlet-i Celil'e levazım memurluğuna teslim ve memuriyeti mummaileyhçe de sicil sandıkların yanında irsal kılndığı mevruzdur, efendim. Maarif Müdürü.”

Cihangir Bey'in bu eseri, Azerbaycan'ın tekrar bağımsızlığını kazanmasının ardından, 1992 yılında Bakü'de yayımlanmıştır.

1931 yılında İstanbul'da Sebat Matbaasında, Cihangir Zeyneloğlu'nun Şirvanşahlar Yurdu adlı ikinci kitabı neşredilmiştir. Kitabın kapağında, Orta Çağ'da varlığını sürdürmüş Şirvanşahlar devletinin Bakü'deki sarayının resmi yer almakta; kitabın başlığı tam olarak belirtilmiştir: “Şirvanşahlar Yurdu: Vaktile Albania, Arran ve Şirvan diye anılan "Kafkas Azerbaycanı'nın tarihçesidir”.

Kitaba yazdığı önsözde Cihangir Bey, eserini hazırlama amacını şu şekilde açıklamıştır: “Maddi ve manevi vesaitsizlik içinde senelerce uğraşarak vücuda getirdiğim bu küçük eserimle milletime cüzi bir hizmet yapmış olursam, kendimi en bahtiyar insanlardan sanırım. Bu mevzu hakkında bizi irşat ve tenvir etmek lütfunda bulunacaklara da şimdiden teşekkürlerimi takdim eylerim.”

Kitabın sonunda, yazarın adresi olarak Sivas'taki “Vatan” Fabrikası belirtilmiştir. Aynı zamanda yazarın yayımlanması planlanan iki yeni kitabının adları verilmiştir: Atalar Sözü ve Tarihimizin Hanlıklar Devri. Ancak basılmak üzere olduğu kaydedilen bu eserler muhtemelen yayımlanmamıştır.

Şirvanşahlar Yurdu eseri, Mustafa Kemal Atatürk ve Mareşal Fevzi Çakmak'a takdim edilmiş; her ikisinin de beğenisini kazanmıştır. Atatürk'ün kâtibi Hasan Rıza'nın Cihangir Bey'e gönderdiği mektupta bu durum şu şekilde belirtilmiştir:

“Türkiye Cumhuriyeti

Riyaseti

Kâtibi Umumiği

24/VII/1931

Zeyneloğlu Cihangir Bey

Vatan Fabrikası

Sivas

18/VII/1931 tarihli mektubunuzla Şirvanşahlar Yurdu namındaki eseriniz alındı. Reiscumhur Gazi Hazretleri'ne arz ve takdim olundu.

Müşarünileyh Hazretleri'nin memnuniyet ve teşekkürlerini arz ile takdimi hürmet eylerim, Efendim.

Kâtibi Umumi N.

Hasan Rıza”

Aynı yıl, Türkiye Erkânı Harbiye Reislîği tarafından Cihangir Bey'e gönderilen mektupta, eserden 17 adet satın alınacağı ifade edilmiştir:

“T.C. Büyük Erkân-ı Harbiye Reislîği

Ankara

21/EYL/931

Şube

Sayı: 43589

Sivas'ta Vatan Fabrikasında

Zeynel oğlu Cihangir Efendi'ye

Telif ettiğiniz Şirvanşahlar Yurdu adlı eserinizden 17 adet satın alınması tensip edilmiş ve 75 kuruş fiyatı üzerinden 1275 kuruşun, kitapların vürudunu müteakip namınıza gönderilmesi İstanbul'da Askeri Matbaa Müdürlüğüne emredilmiştir. Binaenaleyh, hemen 17 nüsha kitabın faturası ile birlikte mezkur matbaaya adresine İstanbul'a gönderilmesini rica ederim.”

Ankara'daki Macaristan Sefareti de kitaptan kendileri için istemiştir. Cihangir Bey'e gönderilen mektupta yazılmıştır:

“Muhterem Cihangir Bey!

Tarafınızdan telif edilen Şirvanşahlar Yurdu adlı kitabınızdan bir nüshasının esmanı mukabilinde adresime gönderilmesini rica ederim. Mezkur kitabın bir an evvel gönderilmesi ve bedelini gönderebilmek için tarafıma işaretini rica ederim, efendim.

Ankara, 31 Kanun 931

Macar Sefareti Yazıhane Müdürü

Mikoltoo”

Sonuç olarak belirtilmelidir ki, Cihangir Zeyneloğlu'nun İstanbul'da yayımladığı her iki eser, Türkiye'ye muhaceret etmiş bir askerın kaleminden çıkmış önemli kitaplar olup, Türkiye kamuoyunda ilgi görmüştür.

Edebiyat

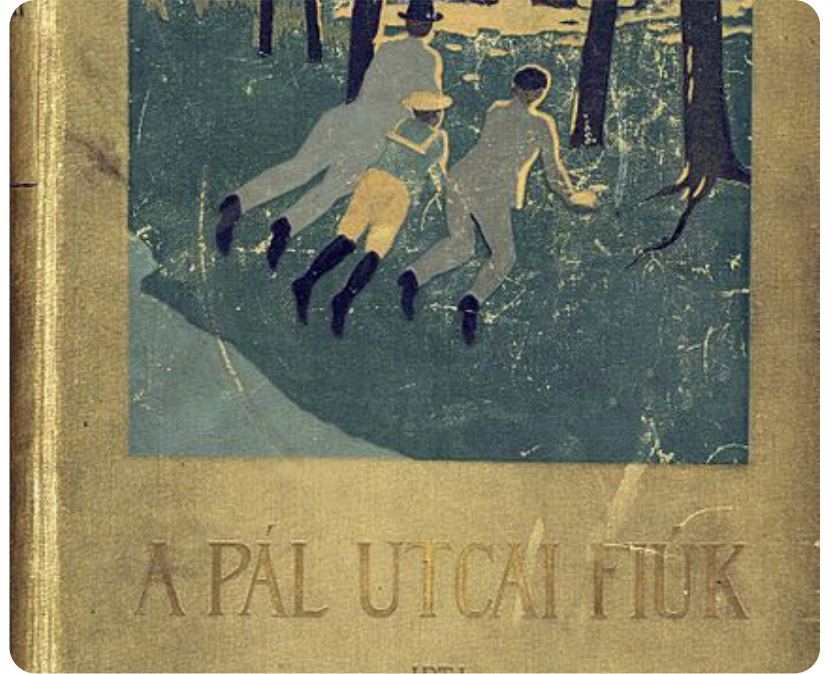
İlim Bağcı

Araştırmacı, Yazar
ilimbagel.76@hotmail.com

Pal Sokağı Çocukları

Eğer insanlar zamanı geri alabilseydi çocukluk günlerine dönmek isterdi. Çünkü çocukluğumuz hayatımızın en mutlu ve umut dolu dönemidir. “Pal Sokağı Çocukları” kitabı bizi çocukluk anılarımıza götürmeyi vaat ediyor.

Kitap Macaristanlı yazar Ferenc Molnár tarafından kaleme alınmıştır. Ferenc Molnár eğitimini hukuk alanında tamamlamasına rağmen savaş muhabiri olmuştur. Birinci Dünya Savaşında Galiçya Cephesi'nde görev almıştır. Daha çok tiyatro tarzı eserler veren yazar kuvvetli betimlemeleri ile bilinmektedir.

Eserlerini doğallık ve dış vurumcu geleneklerden yararlanarak yazmıştır. Yazar genellikle yaşadığı dönemin kent siyasetine, sanayi devriminin topluma dikte ettiği değişikliklere ve çarpık kentleşmeye tepki niteliğinde eserler vermiştir. Yazar yaşamının sonraki dönemlerinde Nazi zulmünden kaçarak Amerika Birleşik Devletlerine yerleşmiştir. Sonraki yıllarda Nazilerin Yahudi soykırımından haberdar olmuş ve bu durumunu derinden etkilemiştir. Duygusal yapıya sahip olduğu düşünülen yazar bu olaylar neticesinde eşiyle birlikte intihar etmiştir.

Ferenc Molnár “Pal Sokağı Çocukları” kitabında dönemin sokak çetelerinden esinlenerek bir grup çocuğun oyun alanı olarak kullandığı araziye başka bir grup çocuğa karşı müdafaa etmesini konu almıştır. “Pal Sokağı Çocukları”nın yaşadığı yere olan aidiyetlik hissi ve başka sokağın çocuklarına karşı arazilerini sahiplenmeleri aslında yazarın Macar milliyetçiliği fikrinden kaynaklanmıştır. Zaten Ferenc Molnár'ın Macar Milliyetçisi olduğu muhabirlik yaptığı yıllarda yayınladığı bazı eserlerinde göze çarpmaktadır. Çocukların kendi aralarında askeri hiyerarşi oluşturmaları ve kitabın başkahramanı olan Nemeçek'in araziye korumak için yaptığı fedakârlıklar aslında Macar halkının ülkesi için gösterebileceği vatanseverliği ve fedakârlığı anlatmaktadır.

Başkahraman Nemeçek oldukça yoksul bir ailede yaşamaktadır. Nemeçek arkadaşları tarafından pek ciddiye alınmasa da bu küçük sarışın çocuk arkadaşlarına ve oyun arazilerine olan sevgisi ve bağlılığı ile diğer çocuklardan ayrılmış ve kitabın kahramanı haline getirmiştir.

Kitap, görünürde çocuklar için yazılmış olsa da her yaştan okuyucuya hitap etmektedir. Ferenc Molnár'ın betimlemedeki üst düzey yeteneği ile çocukluk yıllarındaki anılarımızı bir araya geldiğiniz zaman kitap son derece akıcı bir hal almaktadır. Bu kitabın satırları arasında keyifli bir yolculuğa çıkmamızı, her sayfada yeni anlamlar ve duygular keşfetmemizi temenni eder, verimli ve doyurucu bir okuma süreci dileriz.

Müzik

Reziyye Mammedova

Müziyen
reziyyemamedova@gmail.com

Şefika Ahundova

Tarih boyunca sanat üretimi, özellikle de akademik nitelikli ve büyük ölçekli müzik türleri, büyük ölçüde erkek egemen yapılara göre biçimlenmiş; kadınların yaratıcı emeği çoğu zaman görünmez kılınmış ya da ikincil bir konuma itilmiştir. Kadınlar, yalnızca estetik üretim alanında değil, aynı zamanda düşünsel tartışma zemininde ve kamusal temsil düzeyinde de uzun süre son derece sınırlı bir söz hakkıyla yetinmek zorunda bırakılmışlardır. Buna karşın bazı kadın sanatçılar, içinde buldukları toplumsal, kültürel ve cinsiyet temelli engellere rağmen müzik tarihinde yerleşik kalıpları aşarak hem sanatsal hem de simgesel düzeyde önemli bir dönüşüm yaratmayı başarmışlardır. Bu tür öncü üretimler, sadece bireysel başarı öyküleri olarak değil, aynı zamanda kadınların sanat alanındaki varlığını ve konumunu yeniden tanımlayan yapısal kırılma anları olarak ele alınmalıdır.

Yüzyıllar boyunca entelektüel üretimin dış halkalarında tutulan kadınlar, söz hakkını ellerine aldıklarında yalnızca bireysel bir başarıya imza atmamış; aynı zamanda mensup oldukları coğrafyanın tarihsel seyrini de derinden etkilemişlerdir. Geleneğin moderniteyle, kadının ise toplumsal söz hakkı ve kamusal görünürlikle kesiştiği o eşik, bir coğrafyanın yalnızca sanatsal çehresini değil, kadına yönelik algı ve bakış açılarını da köklü biçimde dönüştürmüştür. Tam da bu tarihsel dönüşümün merkezinde, notaları aracılığıyla bir uygarlığın kadın imgesini yeniden inşa eden; Doğu dünyasındaki kadın dehasının en somut ve çarpıcı tezahürü olarak müzik tarihinin tozlu sayfalarını bir kadın eliyle yeniden yazan Şefika Ahundova yer almaktadır.

Azerbaycan müzik kültürünün modernleşme sürecinde müstesna bir konuma sahip olan Şefika Ahundova, yalnızca ulusal sınırlar içinde değil, tüm Doğu coğrafyasında opera bestelemiş ilk kadın sanatçı olarak müzik tarihinin öncü figürlerinden biri kabul edilmektedir. Onun bu öncü niteliği, geleneksel toplumsal yapıların ve cinsiyet temelli sınırların son derece belirgin olduğu bir tarihsel bağlamda, büyük ölçekli ve akademik bir müzik türü olan operaya yönelmiş olmasıyla daha da derinlik kazanmaktadır. Ahundova'nın sanatsal üretimi, Doğu ve Batı müzik gelenekleri arasında kurduğu özgün sentez sayesinde, hem ulusal müzik kimliğinin teşekkül ve gelişim sürecine hem de kadın bestecilerin görünürlüğüne artmasına kalıcı katkılar sunmuştur. Bu bakımdan Şefika Ahundova, yalnızca bir besteci olarak değil, aynı zamanda müzik tarihinde yapısal bir kırılmanın ve dönüşümün simgesel temsilcisi olarak değerlendirilmelidir.

Şefika Ahundova, 21 Ocak 1924 tarihinde, Azerbaycan'ın kadim kültür merkezlerinden biri olan Şeki'de, bölgenin köklü ve saygın ailelerinden Ahundovlar hanesinde dünyaya gelmiştir. Onun çocukluk yılları, dönemin entelektüel iklimini ev ortamına taşıyan bir baba ile geleneksel zarafetin ve inceliğin temsilcisi olan bir annenin etkisi altında şekillenmiştir. Babası Gulam Ahundov, yalnızca devrinin tanınmış aydınlarından biri değil, aynı zamanda farklı dönemlerde üstlendiği üst düzey yöneticilik ve parti görevleriyle cemiyet hayatında nüfuz sahibi bir şahsiyet olarak dikkat çekmektedir. Annesi Züleyha Hanım ise sevgi dolu, güven veren bir aile atmosferi oluşturarak Şefika'nın iç dünyasında filizlenen sanatsal yeteneğin sessiz fakat güçlü bir biçimde gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu seçkin ve entelektüel açıdan zengin aile çevresi, Şefika Ahundova'nın ilerleyen yıllarda Doğu dünyasının ilk kadın opera bestecisi olarak tarihe geçecek olan kararlı iradesinin, estetik duyarlılığının ve sanatsal derinliğinin temel yapı taşlarını oluşturmuştur.

Ahundovlar'ın geniş ailesinde altı çocuk yetişmekteydi: Zümrüt (babasının ilk evliliğinden olan kızı), Şefika, İsmet, Tahir, Neriman ve Refika. Gulam Ahundov, ikinci evliliğini olgunluk döneminde, bir devlet adamı olarak Şeki kazası bölge komitesinin birinci sekreteri görevini yürüttüğü sırada gerçekleştirmiştir. Geniş kapsamlı bir aydınlanma faaliyeti yürüten Ahundov, özellikle yoksul kesimler için okullar ve eğitim kurumları açmış, şehirde tiyatronun kuruluşunda önemli rol oynamış; ayrıca "Nuha Fehlesi" gazetesinin kurucusu ve ilk baş editörü sıfatıyla kentte önde gelen münevverleri arasında yer almıştır. Söz konusu görev, o dönemin koşullarında yalnızca edebi bir faaliyet değil, aynı zamanda gazetenin bağlı bulunduğu Parti Komitesi adına yürütülen siyasi bir sorumluluk anlamına da gelmekteydi. Gulam Ahundov'un ilerici düşünce yapısı ile birlikte sert, disiplinli ve tavizsiz karakteri, çocuklarının eğitimi ve yetiştirilme tarzına doğrudan yansımıştır. Şefika Hanım, hayatının son dönemlerinde verdiği röportajlarda, müzik alanındaki tercihlerine karşı çıkan babasıyla yaşadığı fikir ayrılıklarını ve sanat uğruna göğüs gerdiği zorlu mücadeleyi sık sık dile getirmiştir.

Böylece kişisel sanatsal serüveninin, aile içi gerilimler ve toplumsal beklentilerle iç içe geçmiş çok katmanlı bir mücadele alanı olduğunu ortaya koymuştur.

Şefika Ahundova'nın müziğe olan yatkınlığı, daha çocukluk yıllarında belirgin hâle gelmiştir. Annesi Züleyha Hanım, eve gelen misafirlere kızını tanıtırken onun bu yönünü özellikle vurgulamakta; küçük Şefika'nın müzikal kabiliyetini gururla dile getirmekteydi. Müzik, Ahundova'yı erken yaşlardan itibaren güçlü biçimde kendine çekmiş; o, fırsat bulduğu her an piyano başına geçerek melodiler çalmış ve şarkılar mırıldanmıştır. Ancak bu durum, babasının tepkisini de beraberinde getirmiştir. Gulam Ahundov, çocuklarının bilim insanı olarak yetişmesini, ciddi ve yüksek eğitim almış bireyler olmalarını arzulamakta; Şefika için de özellikle doktorluk mesleğini uygun görmektedir. Ne var ki zaman, bambaşka bir istikamet çizmiş; Ahundova'nın yaşam rotası, beklenenden farklı bir doğrultuda, sanat ekseninde şekillenmiştir.

1930'lu yılların başında Ahundov ailesinin Bakü'ye taşınması, Şefika Ahundova'nın sanatsal serüveninde kritik bir eşik teşkil etmiştir. Bakü'de önce 2 numaralı, ardından 173 numaralı ortaokulda öğrenimine devam eden Ahundova, bu süreçte piyanoyu en yakın sırdaşı olarak görmüş; duygusal ve entelektüel dünyasını bu enstrüman üzerinden ifade etmeye başlamıştır. Aynı dönemde bir müzik okuluna da kaydolmuş; böylece piyano, onun hem sanatsal gelişiminde hem de iç dünyasının şekillenmesinde merkezi bir konum kazanmıştır. Henüz bu yıllarda kendi bestelerini üretmeye başlayan Ahundova'nın müziğe dair tutkulu yönelimi, dönemin toplumsal normları çerçevesinde aile büyükleri tarafından profesyonel bir

gelecek vadeden bir kariyer alanından ziyade, “geçici bir heves” ya da “ciddi sayılmayacak bir uğraş” olarak değerlendirilmiştir.

Şefika Ahundova'nın sanatsal yönelimlerinin profesyonel bir zemine oturmasında belirleyici rol üstlenen kişi ise filoloji bilimleri adayı olan ablası Zümrüt Ahundova olmuştur. Ahundova, ilerleyen yıllarda verdiği röportaj ve söyleşilerde, sanat yaşamının şekillenmesinde ablasının yönlendirici ve destekleyici etkisini özellikle vurgulamıştır. Zümrüt Ahundova, Azerbaycan eğitim tarihinde pedagojik bilimler alanında akademik derece elde eden ilk kadın bilim insanı olmasının yanı sıra, kardeşinin müzikal yeteneğini çok erken bir safhada fark etmiş; onun sanatsal gelişimini bilinçli, sistemli ve kararlı biçimde desteklemiştir.

Ahundova'nın sanat yaşamının gerçek anlamda şekillendiği entelektüel merkez ise, ablası Zümrüt Hanım ile eşi, ünlü edebiyat bilimci, eleştirmen, çevirmen, yazar, profesör ve akademisyen Memmed Arif Dadaşzade'nin evidir. Dadaşzade, Azerbaycan entelektüel dünyasının en seçkin figürlerinden biri olarak, evini dönemin aydınları için bir buluşma ve fikir alışverişi mekânına dönüştürmüştür. Şefika Ahundova, bu yüksek kültür ikliminde yetişmiş; evde ağırlanan seçkin konuklar için piyano çalarak hem sahne deneyimi kazanmış hem de müziksel özgüvenini pekiştirmiştir. Zümrüt Hanım, kardeşinin yeteneğini bu çevre içinde görünür kılarak, onun sanat yolculuğunda işlevsel bir köprü ve destek hattı oluşturmuştur.

Bu entelektüel ortam ve ilişkiler ağı sayesinde Ahundova, dönemin önemli kültür ve sanat insanlarıyla doğrudan temas kurma imkânı bulmuştur. Yazar ve kültür yöneticisi Mirza İbrahimov ile eşi Sara Hanım'ın aracılığıyla, Azerbaycan müziği ve müzik biliminin kurucu figürü kabul edilen Üzeyir Hacıbeyli ile tanışması, onun eğitim ve sanat yaşamında belirleyici bir dönüm noktası olmuştur. Bu karşılaşma, Ahundova'nın müzik alanındaki yönelimlerinin yalnızca kişisel bir ilgi olmaktan çıkıp, kurumsal ve akademik bir çizgide derinleşmesinin önünü açmıştır.

O gün, Şefika Ahundova'nın müzik okulunun duvarları arasında 1938 yılında bestelediği “Röya” adlı şarkısını ilk kez hem çalıp hem söyleyerek icra etmesi, Üzeyir Bey'i derinden etkilemiştir. Genç Şefika'nın yeteneğinden hayranlıkla söz eden Üzeyir Hacıbeyli, Ahundova'nın yalnızca besteci olarak değil, aynı zamanda güçlü bir vokal sanatçısı olarak da büyük bir potansiyele sahip olduğunu ifade etmiştir. Hacıbeyli, ona akademik düzeyde müzik eğitimi almasını tavsiye ederek, profesyonel bir sanat kariyerinin kapılarını fiilen aralamıştır. Üzeyir Bey'in bu yönlendirmesiyle 1941 yılında sistemli bir müzik eğitimine adım atan Ahundova, önce Hacı Hanmammedov'un tar sınıfına kabul edilmiş; ardından Ağabacı Rzayeva'dan tarın teknik inceliklerini öğrenmiştir. Aynı dönemde Fatma Zeynalova ve Mammad Nasirbayov gibi önemli isimlerden müzik teorisi dersleri alarak teknik donanımını güçlendirmiştir. Üzeyir Hacıbeyli'nin akademik rehberliğiyle başlayan bu süreç, Ahundova'yı yalnızca iyi yetişmiş bir icracı kimliğine değil, ilerleyen yıllarda Doğu dünyasının ilk kadın opera besteciliğine uzanan tarihsel bir sanat yolculuğuna hazırlayan kritik bir zemin oluşturmuştur.

Şefika Ahundova, 1943–1944 yılları arasında Asef Zeynalı adına Bakü Müzik Okulu'nda öğrenim görmüş ve bu dönemde Üzeyir Hacıbeyli'den doğrudan ders alma imkânı bulmuştur. Hacıbeyli'nin öğrencisi olarak yaklaşık sekiz yıl boyunca onun akademik ve sanatsal rehberliğinden istifade etmiştir. Üzeyir Hacıbeyli, konservatuvar bünyesinde açtığı hazırlık kurslarında genç bestecilere Azerbaycan halk müziğinin teorik temellerini sistematik biçimde aktarmış; Ahundova ile bire bir ilgilenecek muğamların notaya aktarılması ve yerel ezgisel motiflerin klasik müzik kurallarıyla sentezlenmesine yönelik çalışmaları bizzat yürütmüştür. Bu süreç, Ahundova'nın hem teknik açıdan derinleşmesini hem de ulusal müzik mirasını çağdaş bestecilik anlayışıyla bütünleştirmesini mümkün kılan kritik bir eğitim evresi olmuştur. O dönemin belki de en dikkat çekici ve unutulmaz sayfalarından biri, 1944 yılında Azerbaycan'ın ilk milli marşının oluşturulması sürecine Şefika Ahundova'nın da katılmasıdır.

Bu az bilinen gerçek, bestecinin yaratıcı portresinde son derece parlak bir detay olarak öne çıkar; zira bugün milyonlarca insanı ayağa kaldıran milli marşın müzikal dokusunda onun da katkısı bulunmaktadır. Üzeyir Hacıbeyli, marşın bestelenmesi sürecine öğrencileri olan Eşref Abbasov, Süleyman Aleskerov ve Şefika Ahundova'yı dâhil etmiş; Filarmoni'de gerçekleştirilen dinletide marşın ilk icracısı bizzat Şefika Hanım olmuştur. Hacıbeyli'nin 1944'te bu seçkin üç öğrenciden biri olarak Ahundova'yı tercih etmesi, onun henüz çok genç yaşlarda ulaştığı sanatsal olgunluğun en somut göstergelerinden biridir.

Ahundova'nın profesyonel üretiminin İkinci Dünya Savaşı yıllarına rastlaması, onun sanatsal kimliğinin erken olgunlaşmasının tarihsel bağlamını oluşturmaktadır. Gençlik döneminde bestelediği vokal eserler ve marşlar, dönemin basınında vatanseverlik duygularını güçlendiren nitelikli çalışmalar olarak değerlendirilmiştir. 1948 yılında Moskova'daki Besteciler Genel Kurulu'nda eserleri büyük takdir toplamış; yalnızca şarkı formuyla sınırlı kalmayıp senfonik orkestra için Nizami Gencevi'nin sözlerine yazdığı "Cihanda" ("Cahanda") poemanın yanı sıra çeşitli senfonik süitler de kaleme almıştır. Üzeyir Hacıbeyli, Azerbaycan'ın genç müzisyen kuşağına kompozisyon sanatının klasik kurallarını daha derinlemesine öğretmek amacıyla, Leningrad Konservatuvarı'nın seçkin profesörlerinden Boris Zeidman'ı Bakü'ye davet etmiştir.

Bu önemli adım sayesinde Ahundova, bir yandan ulusal müziğin özünü ve muğam geleneğini Hacıbeyli'den öğrenirken, diğer yandan Batı kompozisyon tekniklerinin inceliklerini Zeidman'dan edinme fırsatı bulmuştur. Böylelikle 1951 yılında Üzeyir Hacıbeyli adına Azerbaycan Devlet Konservatuvarı'nda eğitimine devam eden Ahundova, burada müzik teorisi ve kompozisyon eğitimi alarak 1956 yılında mezun olmuştur. Bu çift yönlü eğitim süreci, onun ileride Doğu ve Batı müzik geleneklerini ustalikle harmanlayacağı özgün üslubunun kurucu temellerini oluşturmuştur.

Şefika Ahundova, öğrencilik yıllarından itibaren kendisi için son derece kıymetli bir hatırayı özenle muhafaza etmiştir: Hocası Üzeyir Hacıbeyli'nin kendi el yazısıyla kaleme aldığı "Cengi" ("Cəngi") adlı eserin nota defteri. Defterin kapak sayfasında Hacıbeyli'nin şu ithafı yer almaktadır:

"Genç besteci, yetenekli öğrencim Şefika'ya bir hatıra. –
Ü. Hacıbeyli."

Bu ithaf, yalnızca bir öğretmenin öğrencisine verdiği bir armağan değil; Hacıbeyli'nin Ahundova'nın yeteneğine duyduğu sarsılmaz güvenin ve onun gelecekte ulaşacağı başarılarına dair yüksek beklentisinin açık bir nişanesidir.

Onun “Hayat Sen Ne Tatlısın”, “Gözlerimin Işığı Sensin”, “Tapmayacaksın Beni”, “Mehriban Olaq”, “Hardasan, Sevgilim? Gəl”, “Gəl ey səhər”, “Nəğmədir həyat”, “Şəki”, “Vətən sevgisi”, “Doğma diyarım”, “Qadın əlləri”, “Yaşa ürəyim” gibi yüzlerce şarkısı Azərbaycan müzik repertuarının vazgeçilmez parçaları hâline gelmiştir.

Henüz genç yaşlarında Şövkət Mammedova, Bülbül, Zeynep Hanlarova, Sekine İsmayılova ve Rübabe Muradova gibi dönemin büyük yorumcularının Ahundova bestelerini seslendirmesi, onun melodik yaratıcılığı ve kompozisyon tekniğiyle daha erken dönemlerde bile sanatsal bir otorite olarak kabul edildiğini gösteren en güçlü kanıtlardan biridir.

Sanat yaşamı boyunca pek çok ilke imza atan Şefika Ahundova, kadın besteciler arasında operet türünde eser veren ve sahne yapıtlarına müzik besteleyen öncü isimlerden biri olmuştur. Ancak onun sanatındaki en kalıcı dönüm noktası, 1972 yılında Süleyman Rahimov’un aynı adlı eserinden esinlenerek bestelediği “Gelin Kayası” (“Gəlin Qayası”) operasıdır. Bu yapıtla Ahundova, Doğu dünyasında opera besteleyen ilk kadın olarak müzik tarihine geçmiştir. Ahundova, yaşamının bu en kritik kilometre taşını şu sözlerle ifade etmiştir:

“O dönemde en büyük arzularımdan biri opera yazmaktı. Elbette bu süreçten önce pek çok şarkı bestelemiştim ancak “Gelin Kayası” operası benim hayatımda ve sanatımda müstesna bir yere sahip oldu”

Ahundova’nın bu başarısı, yalnızca bireysel bir zafer olarak değil, aynı zamanda Doğu kadınının sanatın en karmaşık ve büyük ölçekli disiplinlerinde etkin biçimde var olabileceğini kanıtlayan nitelikte toplumsal bir kırılma ve sessiz bir devrim olarak değerlendirilmelidir. “Gelin Kayası” operasının Azərbaycan Devlet Akademik Opera ve Bale Tiyatrosu sahnesine taşınması, Şefika Ahundova’nın sanat yaşamındaki en görkemli dönüm noktalarından birini teşkil etmiştir. Eser, taşıdığı sanatsal derinlik ve halk nezdinde gördüğü yoğun ilgi sayesinde uzun yıllardır tiyatronun repertuarında yer almaya devam etmektedir.

Operanın tamamının kayda alınarak plak formatında yayımlanması ise, yapıtın dönemi aşan değerinin ve bestecinin sanatsal konumunun kurumsal düzeyde tescili niteliğindedir. Ahundova, besteci olarak eriştiği bu mertebeyi ve eserinin böylesine geniş yankı uyandırmasını, kendi hayatı ve sanat serüveni açısından “en büyük saadet”i olarak nitelendirmiştir.

Şefika Ahundova’nın bestecilik kimliği, yalnızca geniş kitlelerce sevilen popüler ezgilerle sınırlı kalmamış; Nizami Gencevi, Fuzuli, Molla Penah Vagif, Aleksandr Sergeyeviç Puşkin ve Hurşidbanu Natavan gibi dünya ve Azərbaycan edebiyatının öncü isimlerinin şiiirlerinden hareketle bestelediği romanslarla da halk nezdinde geniş bir takdir görmüştür. Klasik lirik geleneği modern kompozisyon teknikleriyle ustalıkla harmanladığı bu romanslar, onun incelmış edebi zevkinin, dramatik anlatım gücünün ve psikolojik derinlik taşıyan müzikal dili’nin en seçkin örnekleri olarak kabul edilmektedir.

Şöhreti ülke sınırlarını aşan Şefika Ahundova’nın sanat yolculuğu büyük başarılarla taçlanmış olsa da, özel hayatı derin hüznü ve sarsıcı kırılmalarla örülüdür. Belki de eserlerindeki yoğun duygusal derinliğin kaynağı, kendi kederli kaderini notalara dönüştürmesinde aranmalıdır. Oldukça kısa süren evliliğinin sona ermesini Ahundova, şu çarpıcı sözlerle ifade etmiştir:

“Eşim beni anlamıyordu. “Ya aile ya sanat” diyordu. İkisinin bir arada yürüyebileceğini iddia eden kişi, sanatı eksik kalmış biridir. Kendini tam anlamıyla sanata adanmak için bazen yalnızlığı göze almak gerekir. Ben bu yalnızlığı seçtim ve ömrümü sanata vakfettim”.

Ahundova'nın yaratıcı üretkenliği, yalnızca kendi besteleriyle sınırlı kalmamış; sanatsal mirası, oğlu üzerinden de yeni bir kuşakta devam etmiştir. Yetenekli piyanist ve besteci olan oğlu Taleh Hacıyev, bu mirasın en önemli temsilcilerinden biri hâline gelmiştir. Oğlunu tek başına büyüten Ahundova, onun müzik yeteneğini erken yaşta fark ederek bilinçli biçimde desteklemiş; müziği, hem kendi yaşamında hem de oğlunun dünyasında iyileştirici bir güç olarak konumlandırmıştır. Ne var ki Taleh'in ağır bir ruhsal hastalıkla mücadele etmesi, Ahundova'nın hayatında derin ve onarılması güç izler bırakmıştır. Buna rağmen o, oğlunu müzik aracılığıyla hayata tutundurmaya denemiş; Taleh genç yaşlarından itibaren annesinin eserlerini seslendirmenin yanı sıra, zamanla düzenleme ve bestecilik alanlarında da kayda değer katkılar sunmuştur. Ünlü "Gelin Kayası" ("Gəlin Qayası") operasının ilk sahnelenişinde üstlendiği önemli rol, onun sanatsal kimliğinin erken dönemdeki olgunluğunu göstermektedir. Henüz 18 yaşındayken bestelediği "Böyle Hüzünlü Durma" ("Belə Qəmli Dayanma") şarkısıyla tanınan genç sanatçı, ne yazık ki hayatının baharında yakalandığı ağır hastalık nedeniyle 2008 yılında vefat etmiş; bu kayıp, bir anne ve sanatçı olarak Şefika Ahundova'nın ömrünün geri kalanına silinmez bir hüznün damgası vurmuştur.

Şefika Ahundova, uzun ve son derece üretken bir sanatsal yaşam sürmüştür. Seksenli yaşlarına dek besteciliği sürdürmüş, altmıştan fazla tiyatro oyunu için müzik bestelemiştir. Bununla birlikte geniş kitleler nezdinde adı, her şeyden önce şarkılarıyla özdeşleşmiştir. Yaklaşık altı yüz eserden oluşan şarkı mirası, Azerbaycan müzik tarihinde kalıcı ve sarsılmaz bir konum elde etmiştir. 1998 yılında "Azerbaycan Cumhuriyeti Halk Sanatçısı" unvanına lâyık görülen Ahundova, 2004'te "Şöhret" nişanı ile de onurlandırılmıştır. Sanat yaşamının önemli bir bölümünü Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde pedagoğ olarak geçirmiş; böylece yalnızca besteleriyle değil, yetiştirdiği genç kuşaklar aracılığıyla da ulusal müzik kültürüne kalıcı katkılar sunmuştur.

Ömrünün yetmiş yılından fazlasını sanatına ve bestelerine vakfeden, "Doğu'nun nağmeli hanımı" olarak anılan Şefika Ahundova'nın eserleri, bugün hâlen halkın dilinde ve gönlünde yaşamaya devam etmektedir. Hayatı boyunca yürüdüğü yol, ne kadar meşakkatle örülmüşse, bir o kadar da şeref, vakur duruş ve güçlü bir sorumluluk bilinciyle yoğrulmuştur. 2004 yılında bestelediği "Şarkı Ölmüyor" ("Mahnı Ölmez") adlı yapıtı, onun son eseri olarak sanat serüveninin simgesel bir kapanış noktası hâline gelmiştir.

Ömrünün son dönemlerinde sağlığı giderek bozulan Ahundova, 26 Temmuz 2013 tarihinde hayata veda etmiştir. Değerli sanatçı için Reşid Behbudov adına Devlet Mahnı (Şarkı) Tiyatrosu'nda, sevenlerinin yoğun katılımıyla görkemli bir veda töreni düzenlenmiştir. En sevilen eserlerinden biri olan "Hayat, Sen Ne Tatlısın" ("Həyat Sən Nə Şirinsən") şarkısının hüznünlü tınıları eşliğinde son yolculuğuna uğurlanan büyük besteci, Bakü'deki İkinci Fəhri Hıyaban'a (İkinci Fəxri Xiyaban) defnedilmiştir.

Tarih boyunca kadın sesi, çoğu zaman toplumsal normların ve geleneksel sınırların ördüğü görünmez bir kozanın içinde yankı bulmaya çalışmıştır. Sanatın en görkemli sahnelerinde kadının çoğunlukla "ilham perisi" konumuna indirgenerek nesneleştirildiği bir dünyada, kalemi ve notayı eline alıp kendi hikâyesini, kendi sesini ve kendi itirazını büyük ölçekli bir yapıtla taçlandırmak, yalnızca sanatsal bir edim değil, aynı zamanda yapısal bir devrimdir. Doğu'nun kadim sessizliğini bir opera sahnesinin ihtişamıyla delen o ilk kadın sesi, sadece bir melodi değil; kendisinden sonra gelecek binlerce kadının özgürleşen iradesinin, görünür hâle gelen varlığının ve sanatsal öznesinin tarihsel başlangıç noktalarından biridir.

Kültür

Kemale Cabbarova

Harı Bülbül Azerbaycan Medeniyet Derneği | Başkan
haribulbulmedeniyetdernegi@gmail.com

Yağmurdan Sonra Hava Güzel Olacak.

Bahtiyar Vahabzade'nin 100.Yılı Kültürel Bir Dönüm Noktası

Yağmurun ardından havanın durulacağını bilmek nasıl içimize ferahlık veriyorsa, Bahtiyar Vahabzade'nin 100. yıl anma töreni de benzer biçimde yüreklerimizi umutla ve gururla doldurmuştur. Bu kıymetli etkinlik, yalnızca Azerbaycan açısından değil, bütün Türk dünyası için de ortak bir onur vesilesi niteliği taşımaktadır. Halk şairimizin bu anlamlı gününün geniş kapsamlı bir programla idrak edilmesi, benim için hem yüksek bir sorumluluk hem de derin bir şeref olmuştur. Söz konusu projeyi başarıyla hayata geçirmiş olmanın verdiği memnuniyet ise kelimelerle ifade edilemeyecek kadar büyük olmaktadır.

- *Bahtiyar Vahabzade Mirasının Güncelliği*

Bahtiyar Vahabzade, yaşadığı dönemin siyasal ve toplumsal zorluklarına rağmen, halkın milli kimliğini uyandırma gayesiyle kaleme aldığı eserleri sayesinde, aradan geçen onca yıla karşın güncelliğini muhafaza etmektedir.

Onun metinleri, yalnızca edebi ürünler olmanın ötesinde, aynı zamanda gelecek kuşaklara aktarılması gereken güçlü birer kültürel miras niteliği taşımaktadır. Bu proje kapsamında temel hedeflerimizden biri, genç kuşaklara Bahtiyar Vahabzade'yi bütüncül ve derinlikli bir biçimde tanıtmak olmuştur. Bu doğrultuda, yürütülen programlara gençlerin aktif katılımı sağlanmış; böylece söz konusu miras, onların katkılarıyla daha da anlamlı ve sürdürülebilir bir nitelik kazanmıştır.

- *Tiyatro Gösterisi*

İstanbul'da organize ettiğimiz geniş kapsamlı tiyatro gösterisi, iki gün boyunca izleyiciyle buluşmuştur. Program kapsamında, büyük şairin hayatını ve sanatsal yaratıcılığını yansıtan fotoğraflardan oluşan bir sergi ile şairin yaşam öyküsü ve eserlerini derinlemesine ele alan bir panel oturumu gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Bahtiyar Vahabzade'ye ithafen Hafız Atahanlı tarafından hazırlanan "İstiklal Şairi" belgeselinin gösterimi de programın önemli unsurlarından biri olmuştur.

Bu projenin hayata geçirilme sürecinde verdikleri kıymetli desteklerden ötürü Azerbaycan Diasporasına Destek Fonu'na, Türkiye-Azerbaycan Dernekleri Federasyonu'na (TADEF), Türk Edebiyat Vakfı'na, Üsküdar Belediyesi'ne, şairin ev müzesi başkanlığına ve katkı sağlayan diğer kardeş dernek ve platformlara içten şükranlarımı sunarım.

Bahtiyar Vahabzade, Azerbaycan'ın modern toplumsal düşüncesini şekillendiren kişiliklerden biri olmuştur. Seçkin sanatçı, hem toplumsal, bilimsel-pedagojik faaliyetleri, hem de geniş ve zengin sanatsal yaratıcılığı ile milli kültürümüzün gelişiminde, halkımızın milli bilinçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Onun felsefi derinliği, insanlığa, manevi saflığa, vatanseverliğe çağrısı, toplumsal karakteri ile öne çıkan eserleri bugün de geçerliliği ile dikkat çekmektedir. Güçlü sanatçı, Azerbaycan dramaturjisi ve tiyatrosunun gelişimine de büyük etki göstermiş ve bu alanda seçkin hizmetler sunmuştur. O, milli tiyatromuzda tarihi dramalar ve nazım oyunları ile lirik-psikolojik üslubun, şiirsel tiyatronun geleneklerini devam ettirmiş ve geliştirmiştir.

Araştırmacılara göre, 20. yüzyılın 60'lı yılları Azerbaycan tiyatrosunun tarihine yeni bir modernlik arayışları aşaması olarak girdiğinden, lirik-psikolojik dramaların öne çıkması kaçınılmaz ve mantıklı bir olay olmuştur. Tiyatroda yenilenmede, önde gelen sahne sanatçıları, ilerici tiyatro fikirleriyle yaşayan yönetmenler ve oyuncular dışında, Azerbaycan oyun yazarlarının da büyük bir rolü olmuştur. Oyunlarında günün güncel problemlerinden, çağdaşlarımızın iç dünyasından, sürekli yenilenen hayat ve insani ilişkilerden söz edilmiştir; gerçekliğin en çeşitli yönlerine dikkat çekmiş, eserleri Azerbaycan tiyatrolarında hak ettiği sahne tezahürünü bulmuş ve tiyatroların repertuarlarından, sahnelerinden düşmemiştir. Cefer Ceferov şunları yazıyordu: "50'li yılların sonundan kendini gösteren ve 60'lı yıllarda daha da derinleşen bir süreç şimdi sabitlenmekte ve kendi gerçek mahsullerini vermektedir". "Yenileşme" daha bir eğilim değildi; o, yeni sahnenin kendisi, onun temel kalitesi olmuştur. Gelişimde önemli bir tarihsel dönem tamamlanmış ve onu değiştirmesi gereken bir sonraki, daha yüksek aşamanın belirtileri görünmeye başlanmıştır.

- *Tiyatronun Geleceği*

Uzun yıllar önce, Azerbaycan Devlet Tiyatrosu sanatçısı Elçin İmanov ile birlikte İstanbul'da Türkiye-Azerbaycan Vizyon Tiyatrosu'nu kurmuştuk. Bu tiyatroyu yaşatmak ve kurumsallaştırmak adına büyük emek ve çaba sarf ettim. Bugün ise 10. yılımızı kutlarken, bu önemli dönüm noktasını yeni bir atılımla taçlandırma kararı aldık. Bu doğrultuda, tiyatromuzun adını değiştirerek yolumuza Azerbaycan tiyatro sanatının kurucu şahsiyetlerinden büyük Cafer Cabbarlı'nın ismiyle devam etmeye karar verdik: Cafer Cabbarlı Adına Türkiye-Azerbaycan Tiyatrosu 10. yıl dönümü sezonumuzun ilk oyunu, Bahtiyar Vahabzade'nin 100. doğum yılına ithaf edilmiştir. Böylece tiyatromuz, onuncu sezonuna hem yeni bir oyunla hem de yeni bir isimle perdelerini açmıştır.

Yönetmen Dr. Mine Bayrakeri, müzik tasarımcısı Vüsale Askerova ve profesyonel ekibimizin özverili çalışmaları sayesinde, İstanbul'da faaliyet gösteren Cafer Cabbarlı Adına Türkiye-Azerbaycan Tiyatrosu, yıl dönümü sezonunu şairin "Yağmurdan Sonra" adlı iki perdelik oyununun prömiyeri ile başlatmıştır. Tiyatromuz, sanatseverler tarafından yoğun bir ilgiyle karşılanmakta ve giderek genişleyen bir seyirci kitlesine hitap etmektedir. İstanbul ve çevre illerden "Yağmurdan Sonra" oyunu için çeşitli davetler almaya devam etmekteyiz.

Günümüzde, birçok Azerbaycan yazarının eseri sahneye uyarlanmakta, müzikli oyunlar hazırlanmakta ve provalar aralıksız sürdürülmektedir. Tiyatromuz, yurt dışında ve ayrıca İstanbul'da gerçekleştirilecek bir tiyatro festivaline katılım için hazırlıklarımızı sürdürmekte olup, bu çabalar Türkiye-Azerbaycan kardeşliği adına atılan önemli kültürel adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Profesyonel ve samimi ekibimiz, tam bir dayanışma, birlik ve kardeşlik atmosferi içinde çalışmalarına devam etmektedir.

- *Sonuç*

Elde ettiğimiz başarının sürdürülebilirliğine dair inancım tamdır. Azerbaycan Büyükelçiliği nezdinde faaliyet gösteren Azerbaycan Kültür Merkezi ile yürüttüğümüz ortak projeler, tiyatromuzun çalışmalarına yönelik ilgiyi artırmakta ve yeni projelerde de bizlerle iş birliği içinde olmalarını sağlamaktadır. Bahtiyar Vahabzade'nin mirasını yaşatmak, bizim için yalnızca yerine getirilmesi gereken bir görev değil, aynı zamanda derin bir gurur vesilesidir. Bu yıl dönümü, basit bir anma programının ötesine geçerek, Türk dünyasının ortak kültürel mirasını daha da güçlendirmeye yönelik sembolik ve anlamlı bir adım niteliği taşımaktadır. Türkiye ile Azerbaycan kardeşliğinin en somut ve estetik tezahürlerinden biri olan Cafer Cabbarlı Türkiye-Azerbaycan Tiyatrosu'na, sanat yolculuğunda bol alkış ve kesintisiz başarılar diliyoruz.

Harı Bülbül Azerbaycan Medeniyet Derneği, C. Cabbarlı adına Türkiye-Azerbaycan Tiyatrosu'nun daima yanında yer almakta ve desteklerini esirgememektedir. Bununla birlikte tiyatromuz, çeşitli dernekler, federasyonlar ve vakıflarla kurduğu iş birlikleri çerçevesinde çalışmalarını sürdürmekte ve nitelikli, vizyoner tekliflere her zaman açık olmaktadır.

Bu özel etkinlikler ve projeler, Bahtiyar Vahabzade'nin eserlerinin ve entelektüel mirasının yaşatılmasına anlamlı katkılar sunmakta; aynı zamanda Türk dünyasının kültürel zenginliğini görünür kılarak daha da derinleştirmektedir. Gelecek dönemlerde de bu mirası yalnızca korumayı değil, aynı zamanda geliştirmeyi ve yeni kuşaklara yaratıcı biçimlerde aktarmayı kararlılıkla sürdüreceğiz.

Gastronomi

Murad Rizvangaya

Azerbaycan Turizm ve İşletme Üniversitesi | Öğretim Üyesi
muradrizvanqaya@gmail.com

Birlik Sofrası: Azerbaycan Kültüründe Aşın Anlattıkları

Takvimlerin 31 Aralık tarihini göstermesi, yalnızca bir yılın sona erişini değil, aynı zamanda Azerbaycan halkı açısından güçlü bir tarihsel ve kültürel hafızanın yeniden hatırlanışını ifade etmektedir. 31 Aralık Dünya Azerbaycanlılarının Dayanışma Günü, dünyanın farklı coğrafyalarına dağılmış Azerbaycanlıların ortak kimlik, aidiyet ve birlik bilinci etrafında bulunduğu son derece anlamlı bir tarihtir. Bu gün, sınırların ötesinde kurulan gönül bağlarının, kültürün birleştirici kudretinin ve kolektif hafızanın sürekliliğinin sembolik bir tezahürü olarak değerlendirilmektedir.

Bu anlamlı günü takip eden 1 Ocak Yılbaşı ise evrensel düzlemde yeni başlangıçların, bireysel beklentilerin ve toplumsal umutların timsali konumundadır. Azerbaycan kültürel bağlamında bu iki tarih, basit bir takvim ardışıklığından ibaret olmayıp, dayanışma bilinci ile gelecek tasavvurunun iç içe geçtiği özel bir zaman dilimini temsil etmektedir. Bu sebeple yılın son gününde kurulan sofralar, yalnızca gastronomik bir hazırlığın icra edildiği mekânlar değil; aynı zamanda kültürel sürekliliğin, birlik duygusunun ve paylaşma kültürünün somutlaştığı toplumsal alanlar hâline gelmektedir.

Bu sofraların merkezinde ise Azerbaycan mutfak kültürünün en güçlü sembollerinden biri olan aş (pilav) yer almaktadır. Azerbaycan pilavı, yalnızca ustalık gerektiren lezzetli bir yemek olmanın ötesinde, toplumsal hafızada derin anlamlar taşıyan kültürel bir anlatı niteliğindedir.

Tek tek ele alındığında birbirinden bağımsız varlıklar olan pirinç tanelerinin, aynı kazan içinde bütünleşerek tek bir yapıya dönüşmesi; bireysel farklılıkların ortak bir kimlik altında uyum içerisinde kaynaşabileceğine dair güçlü bir toplumsal metafor sunmaktadır. Safran, et, kuru meyve ve baharatlarla kurulan dengeli birliktelik ise Azerbaycan toplumunun çok katmanlı yapısını ve bu çeşitliliğin müşterek değerler etrafında kenetlenme kudretini yansıtmaktadır.

- *Neden Özellikle Aş (Pilav)?*

Aşın Azerbaycan kültüründeki merkezi konumu tesadüfi değil, uzun bir tarihsel ve sosyokültürel birikimin doğal ve tutarlı sonucudur. Ortak kazan ve ortak sofraya anlayışı, düğün, yas, bayram ve çeşitli toplu buluşmalarda herkesin aynı yemekten pay almasına imkân tanır. Bu durum, toplumsal birlikteliğin en görünür, en somut ve aynı zamanda en sade ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Pilavın bir diğer dikkate değer niteliği, toplumsal tabakalaşmayı sembolik düzeyde askıya almasıdır. Zengin-fakir ayrımı gözetilmeksizin sofraya oturan herkese aynı aştan sunulur. Böylelikle eşitlik ilkesi, yalnızca söylem düzeyinde değil, doğrudan sofraya pratiği üzerinden görünür kılınır. Bu boyutuyla aş, sosyal adalet fikrinin mutfaktaki tezahürü olarak da okunabilir.

Aş, aynı zamanda birlik ve bütünlüğün güçlü bir simgesidir. Pirinç tanelerinin kazanda birleşerek tek bir bütün hâline gelmesi, bireylerin toplum içerisinde kolektif bir kimlik kazanmasını temsil eder. Bu sebeple pilav, yalnızca besleyici bir yemek değil; paylaşma, birlikte olma ve omuz omuza durma kültürünün taşıyıcı unsurlarından biri olarak anlam kazanmaktadır.

- *Aşın Sunulduğu Kültürel Alanlar*

Azerbaycan'da pilavın üstlendiği merkezi işlev, onu belirli mekân ve zaman dilimleriyle özdeşleşmiş bir kültürel öge hâline getirmiştir.

Özellikle:

- Düğün ve toplu kutlama yemeklerinde,
- Novruz bayramı sofralarında,
- Ehsan ve hayır amaçlı ikramlarda,
- Kırsal alanlarda düzenlenen aile ve köy toplantılarında aş, yalnızca karın doyurmaya yönelik bir yemek olarak değil, toplumsal bağları pekiştiren, birlik ve dayanışma duygusunu somutlaştıran bir kültürel unsur olarak ikram edilmektedir.

- *31 Aralık'ta Neden Pilav Tercih Edilir?*

31 Aralık, Dünya Azerbaycanlılarının Dayanışma Günü'nün hemen öncesine denk gelmesi ve aynı zamanda yılın bitişini simgelemesi nedeniyle bu tarihi yüksek düzeyde sembolik anlamlarla yüklü kılmaktadır. Bu günde pilavın tercih edilmesi, sıradan bir geleneksel alışkanlığın ötesinde, güçlü ve bilinçli bir kültürel tercihin ifadesi olarak değerlendirilmelidir. Ortak kazanda pişen ve sofrada eşit biçimde paylaşılan pilav, dünyanın farklı coğrafyalarına dağılmış Azerbaycanlıların aynı kökten beslendiğini, müşterek bir kültürel hafızayı paylaştığını ve dayanışma bilinci etrafında kenetlendiğini simgelemektedir.

Yılın son sofrasında pilava yer verilmesi, bir yandan geçmişle vedalaşırken kolektif birlik duygusunun pekiştirilmesini, diğer yandan yeni yıla eşitlik, paylaşım ve toplumsal bütünlük ilkeleriyle girilmesini temsil etmektedir. Bu çerçevede Azerbaycan pilavı, gastronominin yalnızca damak tadına hitap eden bir alan olmadığını; aynı zamanda kültürel kimliğin muhafazasına, toplumsal hafızanın diri tutulmasına ve birlik bilincinin gelecek kuşaklara aktarılmasına hizmet eden güçlü bir araç olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bu sayı aracılığıyla, Azerbaycan pilavı etrafında kurulan sofraların kültür, dayanışma ve ortak gelecek tasavvurunu nasıl beslediğini gastronomi perspektifinden ele almak; mutfağın bir toplum için ne denli güçlü, katmanlı ve etkili bir anlatım dili olduğunu bir kez daha görünür kılmaktadır.

• 4 Kişilik Azerbaycan Pilavı (Aş) Tarifi

Gerekli Malzemeler

Pilav için

- 3 su bardağı baldo pirinç
- 4,5 su bardağı sıcak su veya et suyu
- 100 g tereyağı
- 1 çay kaşığı safran (ılık suda çözdürülmüş)
- 1 tatlı kaşığı tuz

Qazmaq (pilavın alt katmanı) için

- 1 adet lavaş veya
- 1 adet yumurta + 2 yemek kaşığı yoğurt + 1 yemek kaşığı tereyağı

Üzeri için (isteğe bağlı klasik garnitür)

- 300 g kuzu eti (kuşbaşı)
- 1 adet soğan
- 2 yemek kaşığı tereyağı
- 50 g kuru kayısı
- 50 g kuru üzüm
- 100 g kestane
- Tuz, karabiber

• Hazırlanış Şekli

Pirincin hazırlanması

Pirinç, nişastası tamamen arınana kadar birkaç kez soğuk suyla yıkanır; ardından yaklaşık 30 dakika süreyle tuzlu ılık suda bekletilir ve süzülür. Bu ön hazırlık süreci, pilavın tane tane ve dağılmadan pişmesini temin eder.

Pirincin haşlanması

Geniş bir tencerede su kaynatılır ve tuz eklenir. Suda bekletilip süzülen pirinç, sıcak suya aktarılır ve tane yapısını koruyacak şekilde yaklaşık yüzde 70 pişmişlik düzeyine ulaşıncaya kadar haşlanır. Ardından süzülerek sudan alınır. Bu aşama, Azerbaycan pilavının ayırt edici temel tekniğini oluşturmaktadır.

Qazmaq hazırlanması

Tencerenin tabanı tereyağı ile iyice yağlanır.

·Lavaş kullanılacaksa: Lavaş, tencerenin tabanını tamamen örtecek biçimde serilir.

·Hamurlu gazmaq hazırlanacaksa: Yumurta, yoğurt ve eritilmiş tereyağı homojen bir karışım hâline getirilerek tencerenin tabanına dökülür ve eşit şekilde yayılır.

Bu taban katmanı olan gazmaq, pilavın alt kısmının kızarmasını sağlayarak hem karakteristik dokusunu hem de geleneksel lezzet profilini oluşturan temel unsurlardan biri olarak işlev görmektedir.

Pilavın demlenmesi

Haşlanmış pirinç, tencereye katmanlar hâlinde yerleştirilir; her katın arasına küçük parçalar hâlinde tereyağı konulur. Ardından safranla renklendirilmiş su, pirincin üzerine gezdirilir. Tencerenin kapağı kapatılarak pilav, kısık ateşte yaklaşık 30–35 dakika boyunca demlenmeye bırakılır. Böylece pirinç, hem aromasını hem de kendine özgü dokusunu tam anlamıyla kazanır.

Üzeri İçin Etli Karışım

Soğanlar tereyağında pembeleşinceye kadar kavrulur. Ardından kuşbaşı doğranmış kuzu eti eklenir ve et, suyunu salıp yeniden çekinceye dek pişirilir. Devamında kuru kayısı ve kuru üzüm ilave edilerek kısa süre birlikte çevrilir; son aşamada tuz ve karabiber eklenerek harç lezzetlendirilir.

Servis

Pilav, geniş bir servis tabağına alınarak özenle yayılır; ardından hazırlanan etli iç harç pilavın üzerine yerleştirilir. Gazmag, dilimlenerek pilavın yanında ayrıca sunulur. Geleneksel sunumda pilav ile et karışımının tamamen karıştırılmadan, ayrı unsurlar olarak takdim edilmesi, Azerbaycan mutfağının estetik anlayışını ve kültürel sunum geleneğini yansıtan önemli bir ayrıntı olarak kabul edilir.

Azerbaycan pilavı, yalnızca başlı başına bir ana yemek olmaktan öte; ortak kazan fikrini, eşit paylaşımı ve birlik duygusunu temsil eden sembolik bir mutfak mirasıdır. Bu sebeple özellikle 31 Aralık sofralarında tercih edilmesi, sadece damak tadıyla ilişkili bir seçim değil; kolektif hafızaya, dayanışma kültürüne ve ortak kimlik bilincine gönderme yapan derinlikli bir kültürel tercihin ifadesidir.

Diaspora

Şentürk Hoşgöl

Manisa Azerbaijan Kültür ve Dayanışma Derneği | Yönetim Kurulu Başkanı
azerdermanisa@gmail.com

Şehzadeler Şehrinde Azerbaycan Diasporası

Bazı şehirler vardır; sadece yaşanmaz, hafıza taşır.

Manisa tam da böyle bir şehir.

Umummilli Lide Merhum Haydar Aliyev'in "İki Devlet, Tek Millet" şiarının sessizce hayat bulduğu kadim duraklardan biri...

Şehzadeler Şehri Manisa; bir yandan Lidyalıların parayı dünyaya tanıttığı topraklar, diğer yandan Niobe'nin gözyaşlarıyla efsaneye dönüştüğü coğrafya. Fatih Sultan Mehmet'in iz bıraktığı, Hafsa Sultan'ın şifa bulduğu bu şehir, bugün aynı zamanda Azerbaycan diasporasının diri ve yaşayan merkezlerinden biri olarak öne çıkıyor.

Celal Bayar Üniversitesi'nde öğrenim gören ve kısa adı 'MANAT' olan, Manisa "Azerbaycanlı Talebeler" topluluğu bünyesindeki yaklaşık üç yüz Azerbaycanlı öğrenciyle birlikte Manisa, yalnızca bir eğitim şehri değil; fikrin, kimliğin ve aidiyetin bulunduğu bir alan hâline gelmiş durumdadır.

19 Ekim 2003'de kurulan Manisa Azerbaycan Kültür ve Dayanışma Derneği ise yıllar içinde kimi zaman memleket hasreti çekenler için bir sığınak, kimi zaman sıcak bir aile ortamı ihtiyacının doğal karşılığı olmuştur. Yerleşik hayata geçen soydaşlar için bir adres, öğrenciler için bir tutunma noktası, Manisalılar içinse Azerbaycan'ı tanımanın sahici bir yolu hâline gelmiştir.

Bu yapının yıllar içerisinde kurumsallaşmasında ve derneğin bugünkü kimliğine ulaşmasında katkı sunan isimleri anmadan ilerlemek mümkün değildir. Bu bağlamda, kısa süre önce vefat eden ve Azerbaycan Devlet Madalyası ile taltif edilmiş olan aksakalımız Seyfettin Ayakyay başta olmak üzere, emeği geçen tüm kişi ve paydaşları saygı ve minnetle anmak gerekmektedir.

Seyfettin Ayakyay, diaspora çalışmalarını yalnızca organizasyonlardan ibaret görmeyen bir anlayışın temsilcisiydi. Onun için diaspora, resmî günlerde bir araya gelmekten çok daha fazlasını ifade ediyordu. İnsanları aynı masa etrafında buluşturan, ortak hafızayı diri tutan ve kuşaklar arasında köprü kuran bir sorumluluk alanıydı. Yıllar boyunca izlediği yol ve ortaya koyduğu fikirler bugün hâlâ geçerliliğini korumakta; Azerbaycan sevgisi ve diasporaya dair yaklaşımı bizlere canlı bir miras olarak kalmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Diaspora ile İş Üzere Devlet Komitesi ve Türkiye Azerbaycan Dernekleri Federasyonu (TADEF) ile organik bağlara sahip olan Manisa Azerbaycan Kültür ve Dayanışma Derneği, üyeleri ve soydaşları arasındaki dayanışmayı güçlendirmeyi temel hedef olarak görmektedir. Bunun yanı sıra Türk Dünyası çalışmalarına verilen önem, derneğin faaliyet alanını daha geniş bir perspektife taşımıştır.

Sosyal sorumluluk projelerinden akademik çalışmalara, gençlik buluşmalarından kültürel ve sanatsal etkinliklere kadar uzanan bu faaliyetler; Azerbaycan gastronomisinin, turizminin ve kültürel mirasının Manisa halkıyla buluşturulmasına da katkı sunmaktadır. 2023 yılında Çanakkale'de yapımı tamamlanan Azerbaycan Şehitlik Anıtı'nı ilk ziyaret eden federasyona bağlı derneklerden biri olması, bu bilincin sahadaki karşılığını göstermesi açısından anlamlıdır.

Manisa ile Azerbaycan'ın Şirvan şehri arasında gerçekleştirilen kardeş şehir çalışmaları da iki şehir arasında yalnızca resmî değil, kültürel ve insani bağların güçlenmesine vesile olmuştur. Bu tür girişimler, diasporanın yalnızca geçmişe değil, geleceğe de temas eden bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır.

6 TÜRK CUMHURBAŞKANI Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve eşi Semra Özal, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Turgut Özal ve eşi Semra Özal, Kırgızistan Cumhurbaşkanı'nın eşi, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev ve Türkmenistan Cumhurbaşkanı Saparmurad Niyazov, resepsiyon öncesi gazetecilere birlikte poz verdiler.

Azerbaycan'ın özel günlerinde düzenlenen panel, söyleşi ve konferanslarla akademisyenler ve gazeteciler Manisa'da ağırlanmış; fotoğraf sergileri ve kültürel anlatımlarla özellikle genç neslin tarih bilinci desteklenmiştir. Karabağ Zaferi'nin çocukların hayal dünyasında şekillenmesi, resimlere yansması ve zihinlerde yer etmesi, bu çalışmaların en somut çıktılarında biridir. Halk dansları ekibiyle festival ve resmî törenlerde ilgi gören dernek, Manisa'nın kültürel yaşamında kendine özgü bir yer edinmiştir.

Kültür ve sanat şehri olma yolunda ilerleyen Manisa'da, ortak tarih ve kültür mirasının korunması ve yaşatılması adına yerel yönetimler ve TADEF ile yürütülen çalışmalar kararlılıkla sürdürülmektedir. Çünkü diaspora, yalnızca geçmişî hatırlamak değil; bulunduğu şehre değer katarak var olmaktır.

Spor

Sadig Kerimov

"Hazar TV" | Sunucu, Spor Spikeri
sadigkarimov21@outlook.com

Trambolinde Tarih Yazan Sporcu: Tofig Aliyev

Tofig Aliyev, trampolin jimnastiği dalında yarışan Azerbaycanlı bir sporcu, Azerbaycan milli takımının bir üyesidir. 29 Kasım 2004'te Bakü'de doğdu.

Tofig, 2017 yılında Azerbaycan trampolin jimnastiği şampiyonu oldu. O yıl, St. Petersburg'da düzenlenen Dünya Şampiyonası'nda dördüncü, Stavropol'da ikinci ve Krasnodar'da ise birinci oldu. Aynı yıl, 2017 Ukrayna Şampiyonası'nda akrobatik hareketlerde birinci oldu. 2021'de Rusya'nın Soçi kentinde düzenlenen Avrupa Trampolin ve Akrobatik Hareketler Şampiyonası'nda takım etkinliğinde bronz madalya kazandı. 2022'de Bulgaristan'ın Sofya kentinde düzenlenen dünya yaş grubu yarışmalarında ikinci oldu. Aynı yıl, Birmingham'daki Büyük Britanya Şampiyonası'nda akrobatik hareketlerde üçüncü ve Azerbaycan Şampiyonası'nda birinci oldu. Bakü Şampiyonası'nda ikinci ve üçüncü oldu. Mart 2022'de Polonya'nın Krakow kentinde düzenlenen 9. Uluslararası "Dalga" Turnuvası'nda gümüş madalya kazandı. Aynı yılın Haziran ayında, İtalya'nın Rimini kentinde düzenlenen Avrupa Şampiyonası'nda takım yarışmalarında gümüş madalya kazandı. 2023'te Birmingham'da düzenlenen Dünya Şampiyonası'nda takım olarak altın madalya kazandı. Bireysel yarışmalarda, Birleşik Krallık'ta düzenlenen Dünya Şampiyonası'nda ilk kez yarışan sporcu dördüncü sırada yer aldı. ABD'nin Palm Beach kentinde düzenlenen Dünya Kupası'nda ve Krakow'da düzenlenen "Wavel 2023" uluslararası turnuvasında gümüş madalya kazandı.

Ekim 2023'te, Fransa'nın Paris kentinde düzenlenen "Tumbling French Cup 2023" turnuvasında takım yarışmasında altın madalya kazandı. Nisan 2024'te, Portekiz'in Guimarães kentinde düzenlenen Avrupa Şampiyonası'nda bireysel gümüş ve takım yarışmasında altın madalya kazandı. 7 Aralık 2024'te, Danimarka'nın Herning kentinde düzenlenen FaceOFF yarışmasında takım yarışmasında altın madalya kazandı. 10 Ağustos 2025 yılında Çin'in Chengdu kentinde düzenlenen Dünya Oyunları'nda gümüş madalya kazandı ve spor tarihinde ilk kez "tam-tam-tam" (veya "üçlü tam") hareketini, yani her taklada 360° tam dönüş içeren üçlü geri taklayı resmi olarak gerçekleştirdi. Bu hareket daha önce hiçbir jimnastikçi tarafından resmi olarak gerçekleştirilmemişti. Aralık ayında Danimarka'nın Herning kentinde düzenlenen FaceOFF turnuvasında da altın madalya kazandı.

Tofiq Aliyev ile iletişime geçerek kendisinden izlenimlerini aldık. Aliyev, aynı zamanda bir sonraki yarışmalara hazırlandığını da vurguladı. Sürece ilişkin değerlendirmelerini şu sözlerle paylaştı:

"Dünya Oyunları'nda antrenörüm Adil Hüseyinzade'ye üçlü tam dönüş hareketini yapmak istediğimi söyledim. Bunun benim için tehlikeli olabileceğini ifade etti. Ama sonunda yapmaya karar verdik. Ve dünya bir ilki gerçekleşti. Önümüzdeki senede de yarışlarımız var. Bu yarışmalara hazırlanacağız ve daha da iyisini yapmaya çalışacağız. Hocamla birlikte altın madalyayı hedefliyoruz. Benimle çalışan ve bu zirvelere ulaşmamda büyük rol oynayan antrenörüm Adil Hüseyinzade'ye her zaman beni desteklediği ve desteklemeye devam ettiği için minnettarlığımı ifade etmek istiyorum!"

Tofiq Aliyev, 8 Kasım 2025'te İspanya'da düzenlenen Dünya Şampiyonası'nda milli takımın bir parçası olarak altın madalya kazandı. Bu madalyayı "Zafer Günü"nde almak özel bir onurdur. Daha sonra Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın "Yılın Spor Başarıları" etkinliğinde "yılın sosyal medya fenomeni" seçildi. Aynı zamanda Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, tüm başarılarını göz önünde bulundurarak kendisine bir daire hediye etmiştir.

Bu sayımızın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara, görsel sanatçılara ve projeye katkı sağlayan değerli destekçilerimize teşekkürlerimizi sunarız. Her birinizin katkıları, dergimizin içeriğini zenginleştirmiş ve daha anlamlı kılmıştır. Bilim, sanat ve kültürün birleşiminden doğan bu projede yer alan herkesin emeği büyük. Gelecekteki sayılarımızda da birlikte daha fazla başarıya imza atmak dileğiyle.

ESKİŞEHİR AZERBAIJANLILAR DERNEĞİ
DİJİTAL YAYINI

uccizgi.com
OCAK 2026

